

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Rambla del Centre, 19 - Tel. 23118 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

El nou esport que es posa de moda en tot el món: la cursa dels armaments.

LA DARRERA PROCLAMA DE HITLER

Alemanya s'ha tret la careta

Sovint s'ha exagerat afirmant, a propòsit d'esdeveniments més o menys importants, que Europa es trobava en una situació d'excelsa gravetat i que s'havia arribat a un tombant de la història. Aquesta vegada, però, no s'és lluny del cert opinant així després del sorollos gest realitzat per Alemanya.

L'anul·lació de la part V del tractat de Versalles, que fa referència a les limitacions militars del Reich—que segueix d'alguns anys l'anul·lació de les clàusules eco-

Laval després han reeixit a fer entendre als anglesos quina era la tremenda responsabilitat que contreien, i s'ha arribat a concloure els acords del 7 de febrer, que deuen haver fet rompre tots els frens al govern nacional-socialista.

Doncs, malgrat tots els advertiments continguts en els comunicats oficials posteriors a les converses de Roma i de Londres i els consegüents acords — que formen en

Sir John Simon i Anthony Eden, que han d'anar a Berlín

nòmiques i financeres—, per decisió unilateral del govern hitleria, confirma la prosecució de la política tradicional i constitueix ensams un cop d'audàcia que pot ésser explicat per la consciència de la pròpia força.

No és pas d'ara que Alemanya havia procedit al seu rearmament, i Briand, en una famosa sessió de l'assemblea de la S. de les N. de setembre de 1928 ho havia revelat, malgrat els febles desmentiments de l'aleshores canceller Müller, i així que aquest no sols era el signatari del tractat de Versalles per part d'Alemanya, sinó un dels homes més representatius de Weimar.

Ningú doncs, no ignorava que, malgrat tots els vincles contrets amb el tractat de pau, Alemanya, sota múltiples formes ocultes, havia reconstituït el seu exercit quasi al mateix nivell que abans de la guerra. I per aquesta única raó totes les nacions pacifistes d'Europa es veien obligades a enormes sacrificis per a poder rebutjar una eventual agressió germànica.

El que ha sorprès les cancelleries i impressionat l'opinió pública mundial no és la unilateral ruptura dels compromisos assumits amb el tractat de pau i amb aquell altre estipulat entre els Estats Units i Alemanya, no havent volgut el Senat de Washington ratificar el de Versalles.

La sorpresa, però, dels governs sembla ella mateixa sorprenent. La política fins ara seguida per Anglaterra, i en part per Itàlia, no podia sinó dur a l'actual situació. Pel cantó italià hi ha hagut un saludable penediment, d'un valor important per a la causa de la pau i que, pel que sembla, és sincer; mentre que pel cantó anglès ha mancat fins ara un gest energic que hauria tingut la seva decisiva influència sobre els homes que avui governen el Reich.

Es veritat que Baldwin ha pronunciat aquella famosa frase sobre l'extensió de les fronteres angleses fins al Rin—i en la qual Hitler es repenja artificiosament en la seva proclama al poble alemany per a explicar la mesura adoptada—; és veritat que s'ha conclòs un acord franco-britànic que uneix en un de sol els interessos d'ambdós països pel que fa a les garanties de seguretat de les fronteres comunes. Però no s'ha modificat pas el criteri de tractar Alemanya amb aquells miraments diplomàtics que, amb reiterades demostracions, ha fet comprendre que no volia seguir.

Sir Edward Grey, més per voluntat d'Asquith, aleshores cap del govern, que no pas seva, no seguí en 1914 una política diferent envers Alemanya. I així no podia evitar el conflicte. Si, en canvi, Anglaterra hagués demostrat la mateixa energia d'Algeciras, Alemanya hauria estat a la humanitat aquella catàstrofe de la qual encara avui es sofreixen les terribles conseqüències.

Poincaré i Briand intentaren debades de fer entendre a Londres que a fi d'assegurar la pau d'Europa, la política amb guants blancs no estava indicada envers Alemanya. Només fins fa poc, Barthou primer i

substància una sola cadena —, Hitler — com ja havia declarat entre la indiferència de les cancelleries — ha considerat el tractat de Versalles com un manycop de paper, imitant en això el que en 1914 féu Guillem II quant al quasi secular tractat que garantia la neutralitat de Bèlgica.

Seria debades amagar la gravetat del gest, com basta per a revelar-la la immediata reunió dels ministres dels països interessats per a examinar l'acte en si i les decisions a adoptar en conseqüència. Quines seran aquestes decisions?

En el moment en què escrivim, sabem només que entre París, Londres i Roma hi ha un activíssim bescanvi d'impressions, o, per a ésser més exactes, es procedeix a l'examen de les providències que caldrà pendre. El tractat de Versalles, com tots els contractes, conté encara altres punts, i a d'adhuc del punt de vista del dret comú, no es pot concedir a un sol dels contraents la facultat de deslligar-se dels compromisos assumits.

De totes maneres, cal considerar com absolutament impossible, en l'estat de les coses, l'aplicació de les sancions previstes en el tractat de Versalles, que haurien de consistir en una nova ocupació de la riba esquerra del Rin. I aleshores, què caldrà fer? Les previsions mai com en aquest cas són impossibles. Es conviució general que Alemanya armada significa, tard o d'hora, la guerra.

TIGGIS

(Segueix a la pàgina 9)

Els Dijous Blancs

MODEL

Al mig de l'hort hi ha un magraner i quatre pomeres que abriguen la fredor de les pilastres emblanquades del pou i, al voltant, els geranis de les caixes juguen a celar el mur encrostonat. Les clapes de sol que es projecten damunt les lloses estoren el paviment amb espais de llum i enjoiuen les rajoles brunyides del pedris on baixa l'oronell i, a no trigar, la noia vestida de crep salmó, puntual a la crida de l'artista.

Habituada a les postures que magnifiquen la seva feminitat, pren seient davant el cavallet sense el més lleu esforç i ella mateixa disposa els plec de la roba, dona el darrer toc als cabells, adopta el gest i col·loca les mans. Els seus ulls intel·ligents no freguen cap objecte immediat per a fixar l'atenció, perquè abelleixen l'infinit i s'hi lliuren deliciosament amb el suport d'una pàrpella immaterial. Equidistant del mimetisme i de l'hal·lucinació, per la retina de la model voluntària passen les teles que inspirà d'ençà de la seva adolescència: la pena de les dues trenes caigudes sobre el pit amanyagant un ocell agodacil de llarga cua, la faldilla breu anunciant protuberàncies harmonioses, el tèt de celans, el balcó enramat; la donzella de la bata llistada sostenint el braç d'un infant vora un bol de llet, en una escena de família; la damisella de les tannares caoba, el polze dret agafat a l'escot i el braç esquerre recolzant en la falda sedosa; grafia neta dels valors, conjunt lineal, veritat fisiològica poetitzada.

Per entre el verd del fons, s'imagina que s'obre el cortinatge del saló d'exposicions i sent l'emoció dels vernissatges, amb la corrua d'artistes i crítics que acuden a bescanviar-li la mà com a dea provident de la glòria de l'autor, i s'estremeix imperceptiblement en recordar que la seva efígie és ja al museu, enquadrada en un marc solenne, centrat d'un retol de metall, en companyia d'altres rostres, coberts de patina, que excel·liren en èpoques pretèrites, però el seu conubi espiritual amb l'interpretador de les seves gràcies és tan fidel que tot seguit recobra la seva placidesa interior.

Temerosa de pensar massa en ella mateixa, ressegueix mentalment les darreres lectures, però La Danseuse de Jean Cocteau, en parlar-li de basildors, li fa revivire la seva vocació d'actriu:

Le crabe sort sur ses pointes
Avec ses bras en corbeille.
El sourit jusqu'aux oreilles.
La danseuse d'opéra,
Au crabe toute pareille,
Sort de la coulisse peinte,
En arrondissant les bras.

I desfila l'Euridice d'Orphée travessant amb el marit desficiat el límit fatal; la capellera de Caps de paper, de Pelérin; la muller elegant i picardiosa de l'obra més alada de Bernard Shaw i l'apassionada Clara d'Egmont, de Goethe: ...Aquest nom? Què? No pronunciar aquest nom! Qui no el té constantment a la boca? On no és escrit? En els estels l'he vist sovint, en totes les lletres. No pronunciar-lo? Què hi ha a dir? Amics, bons i cars amics, vosaltres somieu. Desvetlleu-vos! No m'esguardau així, fixament, amb angonya. No gireu d'act i d'allà els ulls esferits. No faig més que recordar-vos el que cadascú desitja. No és la meua veu la mateixa veu del vostre cor? Qui de vosaltres, aquesta nit torbadora, abans de jeure's en el jac ple d'alarms, no cauria de genolls per tal d'obtenir el cel del nostre Egmont?

La tarda llanguix i la model apar més translúcida que mai. El pintor, quietament, cull una rosa i, en ofrenar-li, li diu:

—Fins demà!

MIRADOR INDISCRET

Candeles patriòtiques

Un mes abans de l'aniversari cinquè de la mort de Primo de Rivera, que s'escaigué dissabte passat, les penyalbanquistes i les nosieques ja començaren a visitar les co-neixences habitualment sufragadores de les honres funeràries de l'ex-dictador, però aquesta vegada trobaren molta resistència: —Ay! No sé qué les diga... Al cabo de tanto tiempo y todavía funerales con ofertorio! Seria mejor una misa rezada... —Quid! Hay que hacer rabiar a los catalanistas! —Ellos sí que con decir: Qui sigui frare que prengui candela, ya están al cabo de la calle!

Ves per on!

El motiu de l'oposició que s'ha fet a l'ofertori amb candela sembla que no és del tot balder, perquè la majoria dels que desfilen amb la flameta han ingressat ja en partits de la situació, més o menys republicans, i els fa una certa vergonya això de portar ostensiblement un ciri a Sant Antoni i un altre al diable. La presidenta honorària de les japs s'ho componia així: —Yo, la verdad, asistiria, porque se me va el alma, pero la misión de una mujer política no debe ser el pasarse la vida aguantando la vela!

Joc de mans

La senyoreta Pi de la Serra, en ús del seu perfecte dret, no deixa de tornar la pilota a les japs, cada vegada que pot. El ritornello és sobre aquell crit sinistre que profereix una jap al banquet del Tibidabo i que tant ocell el pit de la intrèpida regionalista. En Jover i Nunell, progressivament aficionat al castellà, volgué atemperar la indignació de les seves consòcies: —Manos blancas no ofenden! —Mira éste! Y las nuestras de qué color son? —¡Increpá, tota ofesa, la senyora Rosa Francés, alias «Clarisa».

Tot ve que canvia

Un dels èxits més rotunds de Cambó a la tercera Assemblea de Lliga Catalana, celebrada al Teatre Stodium, ha estat la seva declaració que molts catalans no volen saber res d'ell degut a la seva fama de mal geni i poc fisonomista. Ell mateix ho ha reconegut, però ha cuitat a dir que això era abans, perquè ara, no solament ha esdevingut més amable, sinó que no deixa perdre cap ocasió per a demostrar-ho.

A propòsit d'aquest canvi notable, es conta que en un dels darrers viatges de tornada de Madrid, don Francesc fou visitat al seu vagó per un jove economista: —Segurament que no em coneixerà, però el meu pare era un gran admirador de vostè. Sovint explicava que, una vegada, vostè anà al seu despatx a portar-li uns papers i que quedà admirat de la seva vivor extraordinària. «Aquest Cambó farà carrera! I mira si n'ha fet!»; afegia el meu pare... —Molt bé, noi; tu i jo sempre hem estat amics! —contestà amb una barreja d'estupor i amabilitat, l'illustre líder.

Esculls de la bravesa

Tàrsila Criado, en el seu rol de la Piconera, és la que salva una mica l'obra de Pemán Cuando las Cortes de Cádiz... Amb tot, la prujia de representar sense apuntador li féu fer alguns encavallaments i dir, una pila de vegades, «los ingleses» en lloc de «los franceses» i viceversa, en

vejar el doll d'estrofes entre tocs de castanyoles i guitarra. —Con tanto ardor, cualquiera no confundir de las naciones! —exclamava, indulgent, en un entreacte, l'angelical senyoreta Maria Flaquer.

«Grammatici certant»

Ricardo Calvo defraudà, altre cop, en el seu paper de Filòsofo Rancio. Per cert que ningú no veié en què consistia la filosofia d'aquell prior calb que es passa tota l'estona percaçant gallicismes. —Esto es un filólogo y no un filósofo! —gosà remarcar la noia Mir Vidal-Ribas.

Ni huracans ni cataclismes

El Premi Ignasi Iglésias ha estat en-guany més disputat que mai. Quinze dies abans d'ésser atorgat es donava com cosa segura que el guanyador del premi seria un d'aquests quatre concursants: Carme Montoriol, Joan Olivé, Nicolau M. Rubió i J. Millàs-Raurell. Carme Montoriol fou, però, eliminada molt aviat en els càlculs dels comentaristes. —Si en lloc d'escriure dos diàlegs magnífics hagués construït una obra teatral—deien, parlant per boca de més d'un membre del jurat—el premi seria indiscutiblement per a ella. Des del punt de vista literari, L'Huracà és el millor que ha estat presentat al concurs.

Joan Olivé fou també eliminat de seguida de la llista dels «possibles». Tenia presentades Joan Olivé dues comèdies: Allò que tal vegada esdevingué i Cataclisme.

La primera és una obra diguem-ne bíblica. Passa als temps d'Adan i Eva, i és plena d'irreverències. La segona planteja el vell cas d'un xicot que es vol casar amb una noia que resulta ésser la filla de l'Àmiga de son pare. Al final, es descobreix que ni la noia és filla del pare, ni el noi tampoc.

Joan Olivé havia titulat Cataclisme aquesta segona obra pensant en el que hauria succeït si l'haguessin premiada.

Aquelles orelles d'ase...

Restaren doncs en peu, a darrera hora, els noms de Nicolau M. Rubió i de J. Millàs-Raurell. L'obra de Nicolau M. Rubió es titula El Rei Midas. L'exemplar enviat al concurs està il·lustrat. A la portada, hi ha el Rei Midas amb unes grans orelles d'ase. Quan, abans que marxés a caçar lleons a l'Àfrica, li digueren a En Rubió que la seva obra era una de les dues més remarcades, contestà amb aire displicent: —No m'estranya. Aquelles orelles d'ase, a algun membre del Jurat li degueren semblar una irònica al·lusió, i així es fixà en el valor de l'obra.

La votació era secreta

Com anà la darrera votació? Segons les nostres referències, els tres vots d'En Millàs-Raurell foren els dels senyors Carles Riba, Francesc Trabal i Carles Capdevila, i els dos d'En Rubió els dels senyors Farran i Mayoral i Albert Piera.

Farran i Mayoral sembla que sostingué Carme Montoriol fins el darrer moment. Albert Piera féu el mateix, diuen, amb Victor Daura, de Navarro Costabella.

No té volta de full — és murmurava abans de la votació, als medis literaris—. Si Carles Riba recolza la candidatura d'En Millàs, En Farran i Mayoral votarà en contra. En canvi, Francesc Trabal votarà igual que Carles Riba.

Millàs-Raurell tenia per endavant la sensació que la cosa aniria així. Però li feia por Carles Capdevila.

—Estic segur que no em votarà. Perdré! Contra el que Millàs-Raurell suposava, el vot de Carles Capdevila fou constantment el que li assegurà el premi.

Les antenes d'En Millàs

Millàs-Raurell, pel contrari, no s'equivocà gens en creure que no tindria al final el vot d'Albert Piera.

No, no!... Fins juràriem que Albert Piera no sent per a Millàs-Raurell una excessiva simpatia.

I és estrany! Es estrany perquè el mestre acostuma a sentir una certa predilecció pel deixeble. Parlant de l'obra de Millàs-Raurell, Albert Piera havia confessat a algú: —En Millàs és un autor amb moltes antenes, compreneu? En la seva comèdia hi ha una mica de Pagnol, una mica de Bernstein i, perdoneu la immodèstia, una mica d'Homes forts!

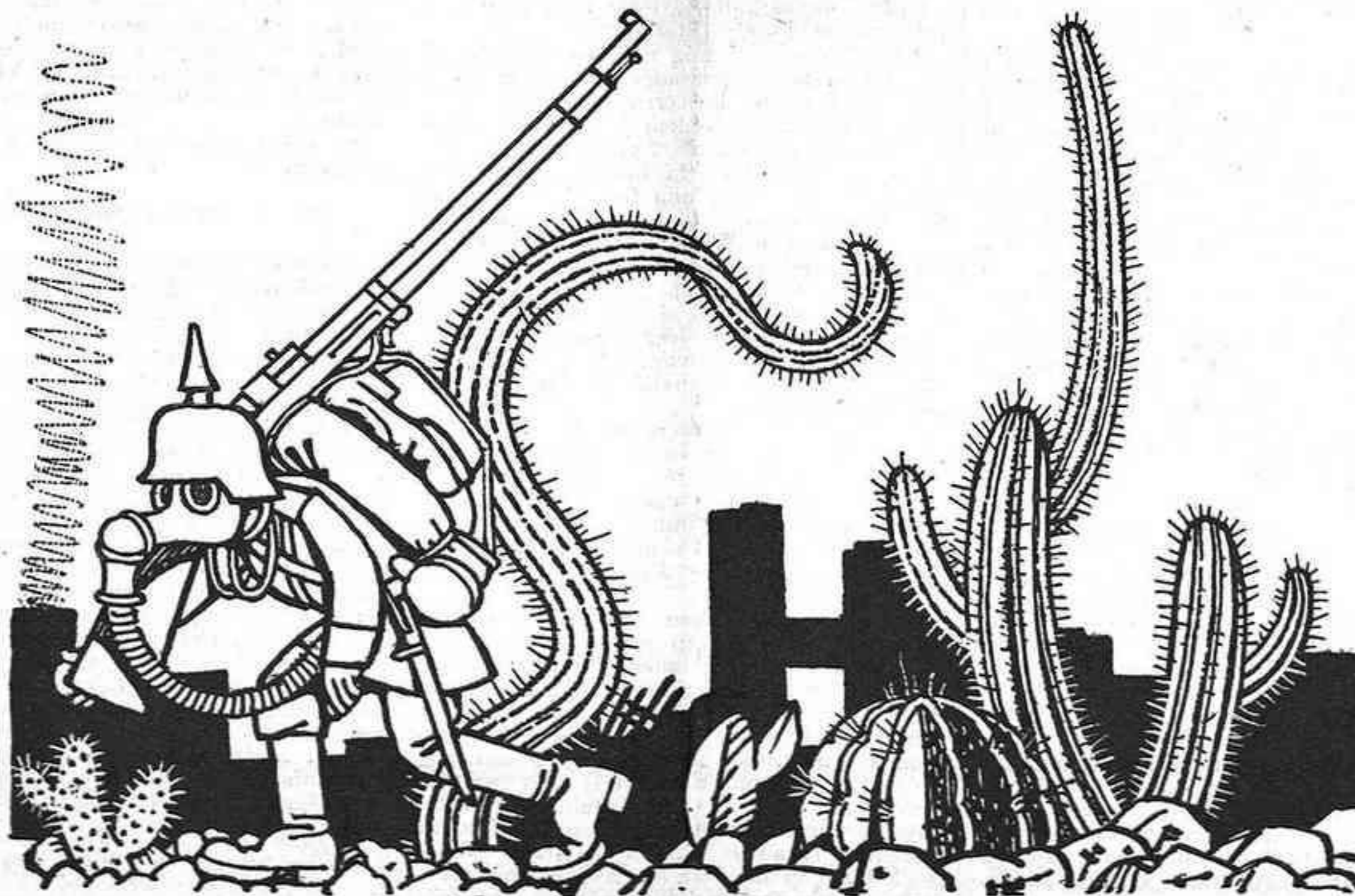
Tornant les pilotes

Millàs-Raurell no ha desaproveïtat, després del Premi, cap ocasió per a tornar la pilota a Albert Piera.

En llegir l'acta del jurat i veure-hi la signatura de l'autor d'El Homes forts, advertí Millàs:

—Aquesta signatura serà històrica. —Per què? —interrogà algú. —Perquè serà la darrera que haurà posat Albert Piera en un document d'importància.

Després, en fer unes declaracions sobre el Premi, Millàs-Raurell manifestà que el de 1932 el guanyà «dignament» —les cometes del dignament, són nostres— Josep Maria de Sagarra. Del de 1933 no en digué ni un mot.

Com es figura la Terra i els seus habitants l'esbojarrada imaginació d'un habitant del planeta Mars.

A la pàg. 5:

Premi Iglésias 1934. Millàs-Raurell, guanyador, per Joan Cortés i Vidal. Teatre és col·laboració, per C. S.

A la pàg. 6:

Bécquer a Toledo, per Jesepe Carner

Matemàtiques teatrals

Optant al Premi Iglésies, hi havia dotze obres anònimes signades N. N. Hom havia suposat que totes elles corresponien a un mateix autor.

El veredicté ha donat un vot a una d'aquestes obres, titulada *Cautxú*. El seu autor, Salvador Roca i Roca, té interès a fer constar que l'obra distingida era l'única que ell havia presentat a concurs.

—Us asseguro— deia, tot modest, davant un grup d'amics seus — que si totes les obres de N. N. haguessin estat meves, hauria tingut més vots que no En Millàs. Ja se que no hauria guanyat el premi, però hauria tingut dotze vots per a mi sol...

Cambó-Miller

El nostre país sempre ha mostrat una marcada predilecció pels adjectius pitorescos. Ara mateix, arran de la febrosa activitat de Francesc Cambó, algú ja li ha adjudicat una definició inèdita que sembla enaminada a fer la millor fortuna entre la gent del carrer.

Li diuen «el Freddie Miller de les confèrencies polítiques».

Casística

Som lluny d'aquell temps en què la Chelito o la Cachavera exhibien uns trossos de la pròpia pell, amb gran escàndol de les persones com cal. Després s'ha pogut veure molt més, i tothom sap que en certs locals de Barcelona on podia entrar tothom, les exhibicions de nuditats femenines eren cosa corrent.

De debò, l'espectacle no tenia res d'estètic, i servia només perquè un públic gens refinat es pogués esbravar udolant grolieres.

Ara, en el music-hall i en certa espècie de teatre, el quasi nu és una cosa corrent i acceptada sense protestes ni escarafalls per un públic que en la seva major part és familiar i de bons costums. No entrem en el fons de la qüestió i limitem-nos a constatar-ho.

Però això del quasi nu, a Barcelona, té la seva casística oficial, segons ens vàrem assabentar no fa gaires setmanes veient per atzar una d'aquestes idiotes revistes madrilenyes que tant d'èxit tenen a Barcelona. Apareixia en escena una dansarina que només duia un eslip i uns sostenidors transparents. I un component de l'empresa ens va explicar:

—Aquesta noia havia de ballar només amb l'eslip, però ho tenim privat. Aquest abillament tan sumari només és permès a les dones que estan immòbils en escena. Així que es belluguen, s'han de tapar el pit...

Sempre són els amics els que et... perjudiquen

Amb un èxit formidable, en el qual no participarem gens ni mica, al Catalunya per projectar el film espanyol *Sor Angèlica*, el galant jove del qual és un xicot molt conegut a Barcelona: Ramon de Sentmenat.

A la pel·lícula, el personatge que fa de pare comença un sermó: —*Hijo mio, hienes que cambiar de vida. Ya hienes veinticinco años...*

D'entre el públic s'alçaren unes veus, al·lusives al Sentmenat: —No, no! Més, en té molts més! Passa dels trenta!

Eren uns amics i companys de Ramon de Sentmenat, que saben prou bé en quin any va fer el servei militar.

Apassionament polític

Hi ha estones que l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona, malgrat l'alt control de la benemèrita senyora Bonnemaison de Verdager i Callis, més que una sucursal de la Lliga, ho sembla de la Jap.

Un dia del Carnaval d'enguany, s'hi celebrava un concurs de disfresses infantils, i amb aquest motiu la sala d'actes ressonava d'un castellà més o menys ben aixafat. Gairebé els únics que parlaven català eren els titelles dels putxinel·lis.

Arribà el moment del concurs de vestits regionals: *lagarteranans*, *napolitans*, *tirolesos*, *holandesos*, *atlots de Mallorca*, etc., desfilaven davant el jurat. I tots, més o menys, foren premiats.

El que no va resultar-ho fou el pagès català. El miraren, el remiraren, el tornaren a mirar, i anà al covó.

—*Vaya, no digas! Si parece un rabasaire!*— exclamà una senyoreta de les que remanen les cireres, amb assentiment general del jurat.

Fe en les dites populars

Conversa sense importància de dos amics, dilluns a la tarda. Tot acomiadant-se, de cop, un d'ells s'atura i, després d'una petita pausa, fa:

—No, no cal; tants que sou a casa vostra, i no hi ha cap Josep a felicitar.

—Sí, fa estrany... I tampoc hi ha cap Joan... Deu haver-hi algun ase.

—Em penso, senyora, que una bomba de ral li hauria estat més a la mida.

(The Passing Show, Londres)

EN LA JUNGLA INFERNAL DEL GRAN CHACO (*)

Cap al quilòmetre 145, al cor de la selva

Les forces paraguaianes en acció al Gran Chaco tenen dos quaters generals. Em dirigeixo al més proper, al d'Isla Poi, a la zona de reraguarda, a dos-cents cinquanta quilòmetres del riu Paraguai. Allí el general Estigarribia, si l'hi trobo, i el seu Estat major decidiran sobre el meu viatge. «De la millor manera que permetin les circumstàncies», m'ha assegurat el president Ayala. L'altre quarter general està situat a Tres

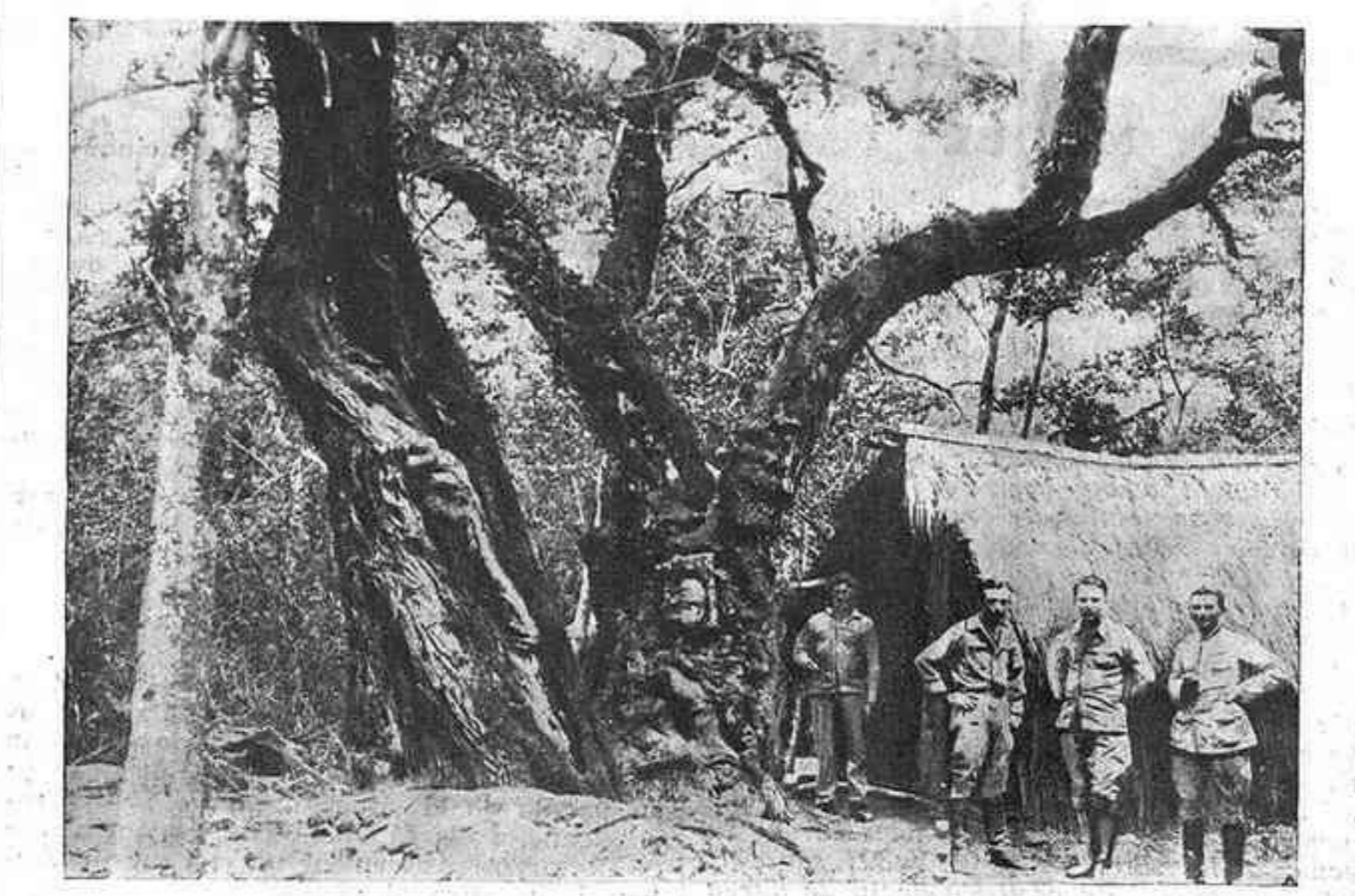
Chaco belligerant, i baixarem en terra. La calor és aclaparadora; el termòmetre marca alguna cosa com quaranta-tres graus. Oficials i soldats van en mànigues de camisa i tots porten el casc colonial o el barret d'amples ales. Uns indis ajeugats a la riba del riu a penes si es tomben en passar nosaltres. Aquests desembarcs de tropes no els interessien; és l'hora de la migdiada i més s'estimen dormir. No es troben aquí els

cedit un somriure? *Pi-i-i-pu!* Teniu la beguda alegre? *Pi-i-i-pu!* Al quilòmetre 145, on arribo a les nou del vespre, un comboi de camions es disposa a marxar a Isla Poi. Podria ésser-hi a la una de la matinada, però no em tempta gaire la perspectiva de caure en aquella hora en un quarter general. Em quedo doncs al quilòmetre 145 i el cap de la plaça, un capità ventripotent i bonatxàs, s'afanya a donar totes les instruccions útils perquè em robin al Casino. No us sobre-salteu! Al Chaco anomenen així els quaters d'oficials. Com que el casino del quilòmetre 145 és un simple *ranchito* obert als quatre vents i on es dorm a terra si no us heu proveït d'un llit de campanya, no puc estar-me de fer comparacions amb una altra mena de casinos.

El ranxo de la tropa i dels oficials és estrictament el mateix. Es compon primerament de galetes, unes boles de pa del tantany d'un préssec, tan dures que cal trencar-les per la taula. Aquella nit soto tot sol i el soroll és relativament restringit, però m'imagino el xivarri a les hores regulars dels àpats, quan vint comensals afamats procedeixen a trencar llurs galetes! El ranxo comprèn després un plat de *locro* o morese bullit, i, per acabar, carn de bou barrejada amb farina de *manioc*. Per variar, una ració d'arròs reemplaça algunes vegades el *locro*. Beguda: aigua, i, a la fi de l'àpat, una tassa de *mate cocido*, que té un vague gust de cafè. Segons els experts, l'alimentació d'un militar paraguaià surt, per dia i per cap, a dos rals, i és la menys costosa de tots els exèrcits del món. Pel que fa als dos rals, dono enterament la raó als experts; però que els meus amics del Paraguai no es sentin vexats: no val pas més.

Faig alguns passos per l'acantonament. Aquest terrible Gran Chaco no se'm presenta encara sota un aspecte massa desfavorable. Si el dia ha estat tórrid, la nit s'anuncia bastant fresca, propícia al son. Els soldats paraguaians, d'altra banda, em semblen perfectament satisfets de llur sort, sempre contents, sempre disposats a tocar la guitarra i a cantar *guaranias*.

Una hora més tard, de retorn al casino, les meves opinions prenen un altre tomb. Un ordenança benèvol ha muntat el meu llit de campanya, una civera de lona, amb

Un acantonament paraguaià al mig de la selva

Cruces, a alguns quilòmetres del front. Aquesta doble organització és necessària per la immensa extensió de la jungla tropical que separa el riu de la línia de foc.

MITJANS DE PENETRACIÓ

Al Gran Chaco, la distància, el terreny, el clima són enemics terribles amb els quals els bolivians i els paraguaians han de comptar igualment. Als bolivians, més desfavorits que llurs adversaris pel que fa a la distància — es baten a prop de dos mil quilòmetres de La Paz, mentre que els paraguaians, pel riu, només són a nou-cents quilòmetres d'Asunción —, la fam els ha fet perdre centenars d'homes. No és que la intenció boliviana manqui de queviures; però ha plogut, les pistes són impracticables, els combois arriben tard...

Al principi de la guerra i en temps sec, no calia menys d'una setmana per a cobrir els dos-cents cinquanta quilòmetres del riu a Isla Poi. Únic mitjà de locomoció: la carreta de bous. Era una veritable expedició. En l'estació de les pluges, els més apressats se'n sortien amb un mes de triflagues diverses. No hi ha un sol roc en tot el Chaco, només terra o sorra. Algunes hores de pluja tal com cau als tròpics, i regions senceres queden convertides en aiguamolls, les millors pistes en reguerots on s'encallen irremediablement els tirs més puixants. Això no tenia grans conseqüències: l'exèrcit paraguaià de l'època no passava de quatre o cinc mil homes i que es batién sobretot amb el fusell.

D'aleshores ençà, els efectius han augmentat considerablement. Arriben a hores d'ara a setanta-cinc mil homes. La guerra s'ha modernitzat i els parcs d'artilleria reclamen cada dia més municions. D'altra banda, el front s'ha desplaçat constantment cap a l'oest: certs sectors del Pilcomayo són a cinc-cents quilòmetres del riu. Els problemes de proveïment i de comunicació es feien essencials. Sobre la meitat del recorregut del riu a Isla Poi s'ha construït un ferrocarril de via estreta per on circulen trens i autovies, i sobre l'altra meitat s'ha obert una carretera per on poden passar els grossos camions faci el temps que faci. Nombreuses pistes accessibles als camions lleugers enllacen Isla Poi a Tres Cruces i als P. C. dels regiments de les primeres línies. S'han acondicionat excel·lents terrenys d'atterratge per als avions militars, en els dos quaters generals i a Muñoz Cabezón i Toledo. No s'ha negligit l'organització de les transmissions. Ara tot el Chaco està creuat de fils telefònics. En alguns mesos de guerra s'ha fet més que en cinquanta anys de desbrossament i de colonització.

Signada la pau, el Chaco esperarà els seus homes nous.

Si els camins són l'obra de les tropes i dels presoners, la via fèrria és una empresa argentina; i argentina és igualment la faixa de territori compresa entre el riu Paraguai i el post militar «quilòmetre 145». Una guerra sense aprofitar seria realment incompleta. Don José Casado, feliç propietari d'aquest tros de Chaco i de la via fèrria, fa ben bons negocis (cada comboi de proveïments i de transport de tropes li deixa una petita fortuna i la marxa de les operacions necessita sovint trens diaris). Per cada oficial que s'ofereix el luxe de viatjar en auto-rail, són dos mil pesos de menys a la caixa de l'Estat.

Naturalment, el govern paraguaià no pot obrir cap carretera per als seus camions, perquè aquesta jungla ja no li pertany. Fou legalment venuda a darrers del segle passat, a uns quants pesos or a la llegua quadrada. Causarà sorpresa que, tirant al dret, el govern no ho requisi tot temporalment; tindria una bona excusa: la guerra i la pobresa de la república. Però darrera José Casado hi ha un poderós consorci de Buenos Aires. Descontentar-lo fóra arriscar-se a descontentar l'Argentina que amb tanta complaença deixa entrar per Buenos Aires tot el material de guerra que necessita el Paraguai. I el Paraguai més s'estima pagar.

Un mes abans, durant un viatge pel nord de Xile, algunes hores passades en el tren internacional de La Paz al Pacífic, certes converses (no en espanyol) m'havien revelat amb quina facilitat una mena especial d'estrangers fan actualment fortuna a Bolívia.

Dos dies després de l'emocionant sortida de la capital, la motonau *Pingo* s'aturà doncs a Puerto Casado, únic port d'accés al

«primitiu de la jungla», coberts de tatuatges terrorífics, armats de sarbatanes i de flexxes emmetzinades. Homes i dones van mig vestits de parracs militars, sense armes i espantosament bruts. Les úniques paraules que s'aconsegueix treure d'ells són sempre: — *Santa adjeçena!* (doneu-me tabac).

Un company de viatge m'explica que l'amo del lloc fa servir un gran nombre d'aquests indis lengües per a tallar quebratxo

Grup de presoners bolivians

i que aquesta mà d'obra no li resulta gens cara. Decididament, aquest don José és una potència!

A la Jefatura de Plaza de Puerto Casado, el comandant Molina, cap de la plaça, en veure el passaport que m'ha concedit el ministeri de la Guerra, i l'extremada atenció d'encarregar immediatament una autovia per al meu ús personal. En comptes de les vuit o deu hores incòmodes dels 400 homes, 8 cavalls del tren de nit, seré al quilòmetre 145 en quatre hores i mitja. Dic adéu als meus tres amics del *Pingo* que no surten fins demà matí. Un soldat carrega el meu equip de campanya a l'autovia — un Ford prehistòric enginyosament adaptat per al rail — i en ruta cap a la primera escala.

Un quilòmetre i mig a penes després del riu, tot seguit de passades les construccions militars i civils, la serra i la fabrica de tant de quebratxo, rodem ja en plena selva tropical. Una veritable forna, malgrat que siguin les quatre de la tarda. A cada costat de la via s'alça una inextricable muralla d'arbres espinosos, de palmeres, de cactus gegants i de lianes. Al cim dels arbres, famílies senceres de simis minúsculs, *cai miriquina*, revolucionats pel soroll del cotxe, i lloros que alcen el vol en acostar-nos-hi. Cada vint quilòmetres poc més o menys, l'autovia aleteix davant els *ranchitos* de fang i de palla gairebé del tot ofegats sota la vegetació.

Més endavant, entrem en la regió dels aiguamolls. Les canyes són tan espesses i tan altes que l'aigua és invisible. El xofer s'atura a canviar l'aigua dels radiadors. Arribo a trobar un indret prou clar per a ficar-hi la galleda de lona. Protegida del sol, aquesta aigua és d'una frescor deliciosa, temptadora...

Els aiguamolls s'han assecat i per entre les altes herbes corren petits estruços. Per no desentrenar-se, el xofer tira alguns trets. Jo també provo el meu automàtic. Al tombant de la nit i a cinquanta l'hora, tirar amb revòlver sobre un estruç és fer esport. Coll comprès, els més grans no fan pas més d'un metre. Entre tots dos aconseguim de matar-ne un. Quan els *cowboys* nordamericans estan extraordinàriament contents, rarament deixen de cridar *Whoo-fee!* Un cop liquidat l'estruc, el conductor crida dos responants *Pi-i-i-pu!*, i així faig coneixença amb el crit de guerra dels paraguaians. Els bolivians han estat rebutjats? *Pi-i-i-pu!* El vostre amor us ha con-

la mosquitera, però el viatge ha estat fust a aquesta última i un estrip d'alguns centímetres sobre en dels seus costats. A penes m'ajec, comença el suplici. Agrupats en veritables esquadres, els mosquits envaeixen la mosquitera. Cada picament de mans produeix hecatombes. Però com si res.

Una altra molèstia: aquesta mosquitera proporcionada per la intenció és de males tan atapeïdes que, no estant-hi avesat, tinc la impressió que em falta aire. Ja que no em protegeix dels mosquits, la trec. Però la torno a posar alguns segons després, car el meu veí, despertat per la maniobra, em fa saber amablement que el dia abans, en aquest mateix *ranchito*, han mort dues *yanandu pe*, unes aranyes molt veninoses.

Al matí, després d'una nit agitada, constato les malvestats. Tinc tot el cos cobert de picades i sento ara unes coïssors intolerables.

El Gran Chaco ha cessat tot d'una de plaure'm.

VILLA MILITAR

Després d'aquesta nit desastrosa passada al quilòmetre 145, en un camió carregat de caixes de granades marxem cap a Isla Poi, quarter general de la zona reconquistada. Amb la jungla la carretera és excel·lent, però una cuneta a cada banda per al drenatge de les aigües de pluja. Al mig de la carretera dues falces enquitranades permeten grans velocitats. En aquesta part del Chaco els cursos d'aigua són particularment abundants. Sovint, dos enormes taulons de quebratxo, instal·lats amb la separació de les rodes, fan de pont, sobre el qual el nostre xofer aleteix a penes. A cada pont d'aquests penso en el carregament i més m'estimaria estar en un altre lloc que no pas aquí. Del carregament, el xofer se'n riu, granades o el que sigui.

— Tenim pressa — m'explica —; els companys necessiten aquestes granades. Els en porto mil cinc-cents i no és pas massa. No passeu ànsia, *ndaipori tembe guaranis* (els guaranis saben aguantar el cop).

Resignat, deixo que aquest ardent patriota flirtegi amb l'accelerador i voregi l'explosió.

JEAN ALLOUCHERIE

(Segueix a la pàgina 8)

L'APERITIV

El P. Laburu. — L'actualitat més forta d'aquests dies és el P. Laburu. Damunt dels tripijocs polítics, de l'apassionant informació internacional, dels tangos que cada dia toca la ràdio i dels drames que prohibeix l'Acadèmia de Ciències, les orelles de tot Barcelona estan pendents de la paraula del famós jesuïta. El nostre país ha estat, en totes les èpoques i en el temps quaresmal, afectat a prestar atenció pública als predicadors. Jo he sentit parlar d'un celeberrim P. Ramonet que predicava a Sant Agustí i feia tremolar el proletariat de fi de segle. He sentit parlar també d'un tal P. Guberna que era formidable provocant la controvèrsia pública. Ja és del temps de la meua adolescència un jesuïta de gran anomenada, el P. Recolons, que m'ameinava el castellà d'un enlluernant compliment, equipat del més empalagós i fascinant barroquisme. Els sermons del P. Recolons feien plorar a llàgrima viva l'aristocràcia més impenitent i més donada als amors fàcils. Posteriorment, Catalunya ha contemplat l'obra apostòlica formidable del P. Vallet, avui dia expulsat i considerat com a rebel. El P. Vallet era un orador contundent, enorme, vivíssim, d'una capacitat de proclamar-se com ningú. El P. Vallet havia predicat pertot arreu i havia fet posar la pell de gallina als descarregadors del moll, als pistolers i a les senyores que prenen te bo i triturant el fetge de les seves íntimes amigues. Després d'aquests predicadors, a Barcelona hi ha hagut mercenaris sublims, carmelitans descalços i calçats i caputxins eminentíssims, veritables senyors de la trona i de la paraula.

Ara està de moda el P. Laburu. A la Rambla, en els quioscos, generalment atapeïts de la més vil pornografia i de la literatura més canina que existeix al món, aquests dies quaresmals hi hem notat un canvi que ens ha corporés. Els quiosquers, homes de negoci per damunt de tot, ara venen les obres del P. Laburu a preus modestíssims. Unes grans lletres anuncien la literatura del gran orador sagrat, en aquells llocs on abans s'exhibien publicacions com *Frailezo* i altres repugnants irreverències. La ràdio difon la veu del P. Laburu en totes les llars. La Via Laietana està materialment inflada per la generació que ve de la parroquia de Santa Maria del Mar, vibrant de pur ascetisme. No hi ha cap senyora amb cara i ulls ni cap propietari que s'estimi una mica, que no comentï entre la parentela i les amistats els èxits oratoris del P. Laburu.

Jo no he sentit directament, ni per ràdio, cap sermó del P. Laburu, però per diferents fonts, professionals i escèptiques, intel·ligents o simplement lírones, se m'ha reportat la ideologia, la retòrica i fins i tot frases concretes de l'important jesuïta. Em sembla, pel que se m'ha dit, que el P. Laburu és un orador sagrat del gènere realista, adherit a la retòrica tradicional dels predicadors de la Companyia de Jesús, que encara si fa no fa és la retòrica de Donoso Cortés i de Severo Catalina. És aquella retòrica que provoca el patètic pel procediment del lloc comú i de la síl·laba encrucada. El P. Laburu sembla, segons se m'ha dit, que ataca molt el capital i la ocupació dels rics. Alguns xofers que l'han escoltat l'han pres per un demagog anarquista. No em ve de nou. La doctrina evangèlica tractada per un jesuïta retòric i realista pot produir fàcilment dins de les orelles primàries un espetec de traça dissolvent.

Els jesuïtes, intel·ligentíssims i pràctics per excel·lència en tot el que cau dins l'òrbita del cor humà, sempre han procurat tractar el tema al viu i amb una certa cruïda. El llibre dels Exercicis espirituals de Sant Ignasi, una de les armes de més eficàcia que té l'Església Catòlica, ja va encarat des del primer moment a produir una explosió terriblement realista en la consciència dels fidels. La mort, el pecat i l'infern, tractats per la tècnica jesuïtica, són temes que s'arrapen furiosament als nervis i a l'estòmac. Un jesuïta hàbil, com suposo que deu ésser el P. Laburu, en els moments que vivim té un camp abonat per a produir tots els terratrèmols de la tècnica ignasiana dels Exercicis. L'èxit, entre la nostra societat, serà sempre fulminant. La nostra societat i la nostra millor societat acostumen a ésser toves, inconseqüents, fàcilment impressionables. Hi ha en la nostra societat de tendres i inofensives dames de sa casa, un inconscient desig de masoquisme. Les fustades profètiques, les filipíquies, les terribles acusacions que fulmina el P. Laburu sobre els vicis d'aquesta societat, satisfan el seu desig de masoquisme, i al mateix temps no l'esveren gaire, perquè ella veu en el P. Laburu no precisament un perill material, sinó una garantia. L'èxit del P. Laburu i de tots els predicadors realistes i patètics és aquest: que els rics, tan bescantats en l'Evangeli, bescantats des d'una trona actual, podran fer-se passar el gust de plorar i d'esborronar-se sense que per això perilli llur riquesa.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

NO HO DUBTEU: Els millors llibres de cuina catalana són els d'IGNACI DOMENECH APATS, rústica 6 ptes., tela 10 ptes. LA TECA, rústica 3 ptes., tela 5 ptes. Demaneu-los als millors llibrers o bé a l'autor, Bailén, 122, pral. 2.ª - Barcelona

ENCARREGUEU ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS TALLERS GRÀFICS PATRICI ARNAU VERDAGUER I CALLIS, 3, 5 I 7 (D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA) ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON 14856

GANES DE PERDRE EL TEMPS

El nostre Estat totalitari

Acompanyat del senyor Cirera i Voltà, que decididament és la personalitat més important de la Ceda a Catalunya, el senyor Gil Robles ens ha visitat de nou per tal d'explicar-nos els seus projectes. El senyor Gil Robles, cal convenir-ho, no té sort. Per tot allà on va el mal temps el segueix. Se'n va a l'Empordà i en comptes de tenir un temps ben clar i assolellat, neva tot el dia. Hitler, almenys, fa jugar la Providència d'una altra manera. Els diaris nazis parlen sovint del Hitlerwetter, el

Gil Robles vol inflar de vida les institucions i la vida mateixa d'Espanya. El resultat serà un monstre, amb músculs de vent. Tot el que han vingut fent ell i els seus en el temps que influïxen en la política dona entenent de la tàctica que inten- ten seguir. Els mals d'Espanya, tanmateix, són tan superiors a llurs remeis que el resultat ha d'ésser nul. No hi ha cap país a Europa, en què la potència política i la vida social estiguin a gran alçaria, que tingui l'estructura econòmica d'Espanya.

Gil Robles al balcó de l'Ajuntament de Perelada

temps de Hitler, perquè sostenen que cada vegada que hi ha una manifestació colossal el déu germànic fa que el temps sigui esplèndid.

Diem això una mica convençuts que el senyor Gil Robles, davant del temps glacial, no va dir el que hauria dit si s'hagués trobat entre un públic de petits propietaris, ben menjats i ben beguts, amb desigs d'aplaudir les confidències redemptores del cap de la Ceda. No sabem exactament el nombre d'afiliats amb què compta a l'Alt Empordà. El que podem assegurar és que com més n'hi hagi més el senyor Gil Robles, si és una mica fi, s'haurà donat que el seu partit a Catalunya és una de les paradoxes més esclatants de la política del país. Començant pel senyor Cirera i acabant pels pàgesos de l'Empordà, la Ceda a Catalunya cada dia va apareixent com una monstruositat política que exactament representa això: l'agraïment d'uns milers de pàgesos que estan convençuts que el senyor Cirera i el senyor Gil Robles van salvar el país de la llei de contractes de conreu. Es clar que amb aquest programa tan mínim un partit ha de resultar ben poca cosa. Sobretot si en aquest partit hi ha unes tendències tan renovadores i subversives. Perquè la Ceda, partit finançat per grans propietaris, fa una llei d'arranjaments en què el reglament anul·la pràcticament la llei. A Bascònia i a Catalunya, la Ceda es declara obertament autonomista, però és la Ceda qui fa votar la llei de suspensió de l'Estatut de la qual el subsecretari de Justícia, cedista notori, va dir, parafrasejant-la: «Sense traspassos, que queda de l'Estatut?» La Ceda és obrerista, partidària de la justícia social, però Gil Robles es fa aplaudir a la Unió Mercantil de Madrid, societat vuitcentista que creu que el senyor Royo Villanova és un gran polític.

I bé. No solament el senyor Gil Robles té actualment tres ministres al govern, sinó que, dintre poc, deurà governar el país. Pujarà al poder amb aquest programa desconcertant i contradictori, carregat dels tòpics més considerables que arriben a Espanya a través de Portugal. El senyor Gil Robles parla d'Estat fort, de corporativisme, d'Estat totalitari, etc. No arribarem a afirmar que si ell governés el país, no s'hi conegui. El que afirmem és que Gil Robles porta enganxada la contradicció que ha ferit de mort tots els polítics espanyols que han volgut reaccionar amb energia contra l'espirit dissecat del país. Ara

Es pot afirmar que no hi ha renovació possible sense canviar, radicalment, aquesta organització. No diem res de nou —ben entès— perquè aquesta és al fons l'affirmació del gran Costa. Gil Robles, però, vol reprendre pel seu compte les teories que s'han posat de moda a Europa per combatre el liberalisme, i quan en parla la incoherència és absoluta. La corporació és possible a França, on hi ha la propietat repartidíssima i per tant, al fons seria una fórmula de redistribució. Pot ésser possible a Alemanya, on hi ha una tradició adient, com podria ésser possible a Catalunya, a través de la cooperació. Però en un país en què l'obrera agrícola viu en un règim d'abstinença forçosa, en què l'egoisme feudal adquireix unes proporcions horribles, parlar de corporació, o sigui igualtat jurídica i econòmica de patrons i obrers, és senzillament una rufada. Quant a la dualitat econòmica d'Espanya, és a dir, la contraposició de les zones industrials i les zones agrícoles, el senyor Gil Robles té un pla resolutiu excel·lent. Ja *El Debate*, en temps de la Generalitat, quan encara no coneixien el senyor Anguera de Sojo, havia parlat de descentralitzar la indústria catalana, ajudar l'emigració d'indústries cap a d'altres zones espanyoles. Recentment, encara, el cap de la Ceda parlava dels qui vivien a l'ombra de l'aranzel, com si, infeliços tots plegats, no hi vivís tothom.

Anglaterra pogué adquirir — a començaments del segle XIX —, la potència econòmica i política que encara conserva degut a la flexibilitat de la seva organització social. França, en canvi, més estabilitzada, necessita una revolució per canviar les relacions socials que s'imposaven a Anglaterra. Espanya seguí immutuable, sense que, encara, ningú s'hagi atrevit a desfer una tradició basada en l'arbitrari. Una política renovadora es toparà, sempre, contra aquest escull. Si sabem rodejar, amb impudència manifesta, aquest tribut feudal amb l'ajut diví, tindrem ocasió de comprendre el sentit profund de la història espanyola.

El senyor Gil Robles vol renovar, vol totalitzar. El que cal renovar és l'organització mateixa del concepte de propietat. Al costat d'això, crear les institucions econòmiques i socials que tots els pobles necessiten per viure. No cal un programa de rancor, ni cap possibilitat d'afirmar el domini del feudalisme històric. I, potser per sobre de tot això, recordar la gran tragèdia d'Espanya, que és la incomprensió dels interessos espirituals dels pobles hispànics. La unitat de joia i de dolor dels ciutadans, com dels pobles, només s'obté quan el que governa no divideix amb egoisme, sinó que uneix amb comprensió. Dotar l'Estat de la República d'una ètica nacional, d'una política nacional; revivir el concepte de l'Estat multinacional. Que, com la República ideal de Plató, es pogués dir: «Hem reconegut que aquesta unitat de sentiment era un gran bé per a l'Estat, quan hem comparat un Estat ben constituït a un cos que comparteix el dolor o el plaer d'una de les seves parts.»

FERMI VERGES

AQUEST NUMERO HA PASSAT PER LA CENSURA

Importants rebai- xes per ampliació SECCIO A MIDA JAUME I, 11 Telèfon 41655

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neurastènia

Importància (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigenes, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que s'originen per causa o origen nerviosos.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i fet del sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esportistes, intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i dissipant l'organisme per reprendre'l sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n.

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.— Dirigir-se a: transmissió 0'25 ptes. en un segell de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Sòkars, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebre gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

Mirant a fora

Fa cent quaranta anys

«Fa cent quaranta anys, un poble decapità el seu rei, proclamà que renegava tot el que l'Europa de llavors tenia per sagrat. Els moralistes el declaraven fora de la humanitat, armaren llurs sobirans contra ell. Avui un poble declara renegar tot el que és del gènere humà, tot el que no serveix exclusivament per a la seva glòria. Fa l'apologia de l'odi de raça, de la mentida, de l'assassinat. Els moralistes s'indignen un moment. Després es calmen, parlen amb ell... Què voleu fer-hi? Aquest poble és així! No el canviareu pas. I després, el hitlerisme ara ja està establert... cal acceptar els fets! (Vegi's Jules Romains).

«Abans, el moralista renyava els fets. Avui, els fa gran barretada.» (Julien Benda a la Nouvelle Revue Française.)

L'època dels refredats

A conseqüència de la publicació del Llibre Blanc sobre els armaments, s'originà un gran debat a la Cambra dels Comuns.

Fragment del discurs de Baldwin, parlant del projectat viatge de Simon i Eden a Berlín:

«Aquesta visita a Berlín es farà d'aquí una quinzena, poc més o menys, i vull creure que aleshores Mr. Hitler ja estarà bo (rialles de l'oposició). Riure no és gaire generós per part vostra, senyors. Amb el temps que fa, els més forts poden refredar-se. Jo mateix, avui, no estic prou bé, i el primer ministre ha hagut de sofrir les enutjoses conseqüències d'un refredat descuidat. Fa llit i crec que en 10 dies, Mr. Hitler és més jove que jo i, per consegüent, em penso que se'n sortirà primer que jo.

Historieta berlinesa

A Berlín, al ministeri de l'Interior, hi ha una oficina encarregada d'instruir les demandes de canvi de nom.

L'altre dia s'hi presentà un senyor ben vestit, que pel que veu no estava content del nom que duia.

«Com us diu? — diu amablement el funcionari nazi.

«Adolf Cohen.

«Com! — crida el buròcrata, descompost —. Us creieu que amb un simple tràmit administratiu podreu esborrar el vostre origen no ari i enganyar els bons alemanys? Heu de saber, mal ciutadà, que ja no som en els temps nefastos de la Constitució de Weimar, i que gràcies a Adolf Hitler...»

«Justament — interrompé amb suavitat el no ari —, no vull pas canviar de cognom, sinó de nom.

El diable a cavall

Ja és aquesta la tercera vegada que el general Plastiras pren part en un cop d'Estat. Valent, enèrgic, és una mena de sublevat professional. Populament, a Grècia se l'anomena el diable a cavall.

En la seva opinió, les solucions ràpides són les millors.

En 1923, quan s'apoderà de Gunaris, pre-

El general Plastiras

sident del Consell, i de cinc ministres, els feu condemnar a mort en judici sumaríssim. Eren executats al cap de poques hores. El mateix general comandà l'escamot d'execució, tot fumant un puro al qual no havia tret la jaica.

Sempre hi ha un pitjor

El terrible revoltós de Venècia ha trobat un dictador en la persona del seu nét Lelo. L'avi i el net han anat sempre junts, fins ara que la sublevació els ha separat. El nét es va quedar, amb els seus pares, a França; mentre l'avi se'n anava a Grècia a donar el cop. El petit Lelo es morfon en un hotel de París, i no s'està de dir: «Deu-me un avi i me'n vaig a tranquil·litzar l'avi. Mentre seré lluny d'ell, l'avi em farà de les seves.

Els esclaus d'abans i els d'ara

El president Masaryk, el vuitanta-cinquè aniversari del qual celebra Txecoslovàquia, és més sever que ningú envers la mística hitleriana.

El vell filòsof ha dit a un antic alumne seu, avui professor d'una universitat americana:

«Abans, els esclaus veien en la guerra el mitjà de conquistar la llibertat. Ara, hi veuen el mitjà d'assegurar millor la tirania que els oprimeix.

TOT PLEGAT, RES

França i els musulmans d'Algèria

A través de les extenses informacions i comentaris que li dediquen els diaris d'Alger, he anat seguint amb interès el viatge d'estudis que el ministre francès de l'Interior, M. Régner, acaba d'efectuar per terres algerines. Aquest viatge, ben amant amb la salsa facilitada pels diversos esclats de violència succeïts aquests darrers temps en diversos indrets d'Algèria, ha tingut la virtut d'atraure l'atenció internacional damunt els problemes de la colonització francesa a l'Àfrica del Nord, i hem vist com

viatge de M. Régner, és pràcticament lògic deduir-ne que cap moviment seriós de caràcter nacionalista i antifrancès no ha de tenir lloc, durant anys, en terres algerines. Els magnats indígenes que saben agrair els avantatges materials que els reporta l'obra colonitzadora de França, els sacerdots de l'Islam que s'avenen molt gustosament a servir els que manen, i l'anfiteisme que és un sentiment viu en els medis populars musulmans, representen unes fermes garanties.

Constatat aquest punt, és a dir, rebutjada la possibilitat d'una convulsió portada per ambicions racials o religioses, cal preguntar-se on resideix l'origen de la malaïsa algeriana que tant dona a parlar en l'Àfrica del Nord i que constitueix una de les més fortes preocupacions del govern francès. Sense pretendre tractar la qüestió a fons, vull apuntar el parer que tot plegat es redueix a un malestar provocat per la crisi econòmica i que s'està aprofitant i exagerant les proporcions de les més ínfimes qüestions d'ordre públic que es produeixen a Algèria per tal d'obtenir del govern francès una atenció preferent en vistes a la solució dels problemes econòmics. La crisi econòmica mundial ha trigat bastant a repercutir en els medis financers algerins, però la seva embranzida ha estat bastant forta i ha portat ràpides i ruïnoses conseqüències. Les grans empreses comercials, els forts propietaris d'exploitacions agrícoles, que estaven acostumats a nedar en l'abundància, s'han trobat de cop i volta amb una desvalorització dels productes algerins —vins, fruits, llegums, etc.— que posa en perill els seus negocis. Han anat a trucar a les portes dels ministeris parisenos i, com que la crisi econòmica a Algèria presenta les característiques d'arreu del món—excés de producció, minva de consum i, colofó inevitable, l'angoixós problema de l'atur forçat—, els seus plans s'han pogut recolzar en els de tota la població algerina ben justificadament alarmada. En un moment donat, tothom ha coincidit a aixecar el crit al cel per a fer comprendre al govern que les coses d'Algèria van tan malament en tots els aspectes, que cal afanyar-se a trobar solucions a tots els problemes i, d'una manera especial, a l'econòmic que—també hi ha absoluta coincidència en això—en tot moment s'ha assenyalat com el més greu.

Ben Djellul

La gran premsa de tots els països—la d'Alemanya d'una manera especial i, ben segur, amb intencions bon xic interessades—s'ocupava d'aquestes qüestions. S'ha parlat de l'inici d'un moviment nacionalista a Algèria; ha tornat a sortir allò del panislamisme, suposant-se'l a punt d'entrar en una nova fase d'activitat. Tal vegada el viatge de M. Régner i l'espectacle que Algèria ha ofert al seu pas, hauran servit per a veure una mica clar el que pugui haver-hi de cert en el que s'ha dit o insinuat.

La primera remarca a fer en relació a aquest viatge, és que, arreu dels tres departaments algerins, ha estat aprofitat pels indígenes més vistosos i pels representants oficials del país per a testimoniar, d'una manera brillant i completa, llur adhesió a l'Estat francès. Rivalitzant amb els europeus i amb els israelites que la por converteix en els millors amics de la metròpolis, els musulmans no han desaproveïtat la més petita avinentesa per a proclamar el seu introntollable amor a França. Fins Ben Djellul, el conegut metge de Constantina que passava per ésser cap del moviment musulmà i que era públicament acusat d'estar en relacions amb els nazis, l'anfiteisme dels quals sembla compartir, ha volgut demostrar, d'una manera que no doni lloc a equívocs, la seva adhesió a França. Ben Djellul, explicant als periodistes la seva entrevista amb Régner, ha declarat que quan el ministre li expressà les seves sospites sobre l'existència d'un corrent nacionalista a Algèria, ell li havia contestat que no hi creia gens i que el seu partit actua pensant que tota la població indígena es considera francesa amb entusiasme. Ha afegit encara que, al seu entendre, el panislamisme no té raó d'existir després de la desaparició del Califat, que era l'únic que podia tenir interès a refer l'hegemonia musulmana, car Turquia es mou avui dintre un programa purament nacional i tancada en les seves fronteres, i els altres països islàmics tenen tots tendències regionalistes.

Es evident que França, amb motiu del viatge de Régner, ha rebut una bona prova de l'adhesió de la població indígena d'Algèria representada pels seus notables. Naturalment que el poble musulmà—l'obrera indígena que treballa jornades de més de vuit hores i cobra salaris que no li permeten anar vestit, el que esguarda amb pànic com va creixent i avançant l'onada de *chômage*, el que toca més directament els inconvenients d'una dominació forastera—s'ha mantingut bastant al marge de tot el referent a l'excursió ministerial, i que aquest poble pot tenir, més o menys difusa, una opinió no tan entusiàsticament francòfila com la dels que han parlat en nom seu. Però, tenint en compte el sentit de la jerarquia tan arrelat entre els musulmans com a conseqüència de la seva rígida religiositat, pot passar-se per alt el fet de l'absència popular i pensar que les masses no desmentiran, o almenys deixaran passar alguns anys sense desmentir, el que els notables del país i les altes autoritats religioses i civils de la col·lectivitat islàmica han tingut a bé declarar davant el representant del govern francès. Pot produir-se de tant en tant algun fet esporàdic com els que s'han esdevingut en dates recents a Constantina, Sétif i Mostaganem, però del comportament de les autoritats i personalitats musulmanes a l'entorn del

I, quines solucions s'entrevueu a la crisi econòmica algerina? Tal vegada, una només: que França comprí més a Algèria. Diuen, i deu ésser veritat, que Algèria és el primer proveïdor i el primer consumidor de França, havent-hi, però, un gran desnivell desfavorable a la colònia entre els totals d'exportacions i importacions. Arranjar aquesta qüestió resultaria relativament fàcil al govern francès, si tot depengués de modificar tractats de comerç amb els Estats que amb determinats productes absorbeixen el mercat francès en perjudici de la riquesa algerina. Ja hem vist com tira al dret en les negociacions amb Espanya, en les quals la influència algerina juga un paper de primer ordre. Però el problema té altres cares que el compliquen considerablement. Hi ha punts, com en el cas del vi, en què les aspiracions algerines estan en pugna amb els interessos d'altres indrets del territori francès, que també tenen la seva crisi i també saben cridar l'atenció del govern que es troba ben bé entre l'espasa i la paret.

Per tot això, segurament, M. Régner, en finir el seu viatge d'estudis pel territori algeri, deu sentir-se molt tranquil pel que respecta al problema musulmà i els afers d'ordre públic, però deu tenir el cap ple de cabòries de tant escoltar els clams dels que voldrien que els remeïessin la situació econòmica que, a Algèria com a tot el món, és cosa ben difícil d'arranjar.

M. JORDI FRIGOLA

Alger, març.

LA GUERRA CIVIL A GRECIA

El repòrter americà. — Assagut entremig de les espantoses ruïnes causades pel darrer bombardeig, puc trametre les primeres notícies de la revolució...

(Gazzetta del Popolo)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190 BARCELONA Teleg.: "Carburon" Mallorca, 232 Telèfon 78013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcu- bion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbri- ques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MAN- GANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUS- TRIAL -de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BU FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOL- DADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

EL CINEMA

UNA PEL·LICULA D'ARCHIE MAYO

«Pel mal camí»

Una pel·lícula sobre la vida interior dels correccionals americans, la seva organització defectuosa i la indicació de les modificacions que s'imposen perquè aquests establiments realitzin de debò una tasca fructífera, no és en el cinema una cosa del tot nova. Si penetrant encara més dins la medulla de les històries d'aquest gènere, ens referim a l'existència d'una col·lectivitat d'adolescents, sense llar, aplegats a l'atzar de la vida, amb els

gran freqüència. No els podem citar tots aquí. Intent de fugida de Jimmy, acorralat pels reflectors i agents del correccional a les alambrades punxants. Les primeres explosions de joia tumultuosa en iniciar-se les reformes humanitàries, introduïdes pel nou inspector que interpreta el gran James Cagney. La mort de Skine (Raymond Borzage) i aquell instant grandios de debò que segueix. En el silenci fet a l'entorn de l'in-

«Pel mal camí»

problemes d'ordre moral que aquesta situació planteja, aleshores encara ens serà més fàcil de trobar antecedents dins el cinema a la narració cinematogràfica que aquesta setmana ens proposa Archie Mayo amb el seu film *Pel mal camí*.

Tot això, tanmateix, no ho diem pas amb cap intenció de desvaloritzar aquest film. Després de tot, quin tema avui podria donar-se com a inèdit? I a més, en el fons, el tema és el de menys i el que importa és veure com el director l'anima i el desenvolupa.

Doncs bé, precisament Archie Mayo no s'ha quedat aquí gens enrera respecte als seus antecessors, ans al contrari, aprofitant tot el que s'havia fet abans, sensible a les lliçons que hom pot extreure de pel·lícules com *El camí de la vida*, *Sang jove*, *Noies d'uniforme*, *Homes de demà* i altres, sobre la fotografia de les expansions i grans moviments d'una colònia d'adolescents, Archie Mayo ha bastit un film important de debò.

Recollits del carrer, han vingut a engrosir les files d'un correccional que administra una mena de bàrbar, anomenat Thompson, una colla de xicots que ja coneixem per les faccès desagradables a què els veiem dedicar-se en començar la pel·lícula. La primera nit que aquests xicots passen al correccional és la primera cosa important del film. En arribar ací, i hi arribem molt aviat, ja tenim la impressió de trobar-nos davant d'un film de qualitat no corrent. Després, els encerts ja es succeïen amb

fant mort, el sentiment de venjança que creix darrera aquells rostres crispats de dolor i de ràbia, sentiment contingut a desgrat de tot en el silenci reverent que imposa la presència de l'infant mort. Mantinguts a ratlla per un temps que no fa sinó carregar més la tensió d'aquelles ànimes primàries. I és per això que, quan el crit de revolta electrifica totes aquelles voluntats, l'allau incendiària i destructora es desferma amb impetuositat irresistible. El film, escapçat del petó final, acaba així en un abrandament èpic, magnífic de moviment i de ritme.

Aquest final és típic de la manera americana de sacrificar-ho tot al cinema; qui es planyera d'una posició semblant? La psicologia hi és sacrificada a la fotogènia, la versemblança al moviment. És la circulació de les imatges el que importa. Importa aconseguir tota mena de troballes rítmiques, imprimir moviments al·lucinants, aconseguir contrastos suggestius, i Archie Mayo realitza bé aquest desiderat.

El que infiltra una gran originalitat a l'anècdota és la circumstància xocant que el reformador del correccional és al mateix temps un home que és lluny d'ésser intantable als ulls de la policia. L'angoixa d'un home llançat en una labor que estima molt i l'èxit de la qual es veu compromès per culpa d'ell mateix, és un motiu que proporciona a la marxa de l'acció un moviment pendular que en retarda el desenllaç final.

No aneu a creure ara, amb tot el que us hem dit, que us hàgim explicat allò que la gent en diu l'argument. Estem massa convençuts que això seria inútil, encara que fos possible, cosa que no creiem. Es tracta precisament d'un *scenario* molt accidentat, per bé que admirablement clar d'exposició. Hem tractat, simplement, de suggerir les coses de les quals s'ocupa aquesta pel·lícula, creient com sempre que el bo de debò és allò que no és possible de suggerir.

Caldrà dir que els actors són excel·lents? Dudley Digges en el paper d'antipàtic, Allen Jenkins en el de plaga i James Cagney en el de Patsy, el protagonista, estan a primera fila. Un xic amanerada Madge Evans en el seu rol arbitrari, exigit solament per les raons comercials. Quant als petits actors, caldrà citar-los tots. Com fa pensar aquest fet de trobar-nos davant d'aquests infants, que fan tan bé llurs papers! Heus ací el veritable actor de cinema! Aquests nois troben el camí de la veritat perquè no estan deformats per cap escola escènica i de declamació. Davant la camera no interpreten, juguen llurs rols amb aquella mentalitat realista que implica la ficció del joc.

Citem Frankie Darro (Jimmy) i Raymond Borzage (Skine), que són els que consten en el repartiment que tenim a la mà.

Pel mal camí és un bon film. Un èxit d'Archie Mayo.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Una rehabilitació de la guerra

Els italians, decidits a fer un cinema nacional, que no degui res als Estats Units, ni a França, ni a Alemanya, van fer *Camisa negra*, film de propaganda sobre la revolució feixista.

Ara volen fer un film sobre la guerra, però de característiques diferents de tot el que s'ha fet fins avui. L'autor del *scenario* és Paolo Monelli, i s'ha inspirat en un llibre seu sobre la guerra als Alps, en la qual prengué part. Com que Itàlia té una extensa frontera alpina, la guerra de muntanya hi és considerada, en certa manera, com una «guerra nacional». Monelli vol reaccionar contra les tesis democràtiques i pacifistes en què fins ara s'han recolzat els films sobre la guerra.

La imatge del dimoni

El reverend Samuel Williams, de l'església metodista de Hopedale (Ohio), en un seu sermó dominical, es dirigí als seus fidels en aquests termes:

—Quants pares hi ha, entre els reunits aquí, que haurien volgut que llur fill s'assemblés a Clark Gable? Cap ni un, no? Com tots sabeu, Clark Gable és fill d'aquí. Jo l'he conegut marrec amb pantalons curts. Què se n'ha fet després? Les seves escenes d'amor a la pantalla són una veritable infàmia. Ha arribat a ésser un perill públic per als nostres fills, que l'admiren com un germà gran; una amenaça per a les nostres filles, car glorifica millor que ningú l'amor pervers...

Sembla que moltes fidels metodistes de Hopedale ara es faran evangèliques, presbiterianes, anabaptistes o qualsevol cosa, després d'un sermó així.

Tot són costums

Tots sabem que un bon periodista americà ha d'anar en mànigues de camisa, el barret tou tirat enrera i posar els peus sobre la taula.

Esperem aviat veure'n un que encara fa una cosa millor. Es Fred Mac Murray, que, en el film *Anada i tornada*—que és inclòs dintre el gènere de *Succel una nit*—, per a festejar còmodament amb Claudette Colbert, encara que sigui en un jardí públic, es treu les sabates.

Els films premiats de l'any 1934

Reunits en solemne banquet, els components de l'Acadèmia d'Arts i Ciències Cinematogràfiques han triat el millor film de 1934.

Per una gran majoria de vots, ha estat designat *Succel una nit*. A més a més, Clark Gable i Claudette Colbert reben el

Claudette Colbert i Shirley Temple

premi d'interpretació, Frank Capra el de posta en escena, Robert Riskin el d'adaptació; tots per aquest film.

Altres premis atorgats per l'Acadèmia: Millor partitura musical: *Una nit d'amor*; millor *scenario* original: *Un drama a Manhattan*, per Arthur Caesar; millor direcció artística: *La Vidua Alegre*; millor ajudant: John Waters, que treballà en *Viva Villa!*; millor muntatge: *Eskimo*; millor comèdia: *La Cucaracha*; millor cançó de film: *La Continental*; millor dibuix animat: *La Llebre i la Tortuga*, de Walt Disney; millor fotografia: Victor Milner, per *Cleopatra*.

Shirley Temple, que no entra en cap categoria, ha rebut un premi especial considerant que ha estat la més gran revelació cinematogràfica de l'any.

Tant cinema amateur embafa

No hem parlat mai de cinema amateur, perquè entenem que no val la pena d'ocupar-se d'un gènere tan obertament inferior com aquest. Però com que, a l'hora actual, a Barcelona no sentiu parlar d'altra cosa que de films de pas estret, i no podeu obrir un diari sense trobar-hi grans espais dedicats a cantar les proeses de la cambra petita, no sabem resistir a la temptació d'exposar la nostra opinió, i d'adreçar quatre mots a tots aquests amateurs, que es lliuren a uns excessos massa estrepit-

amb una pedanteria insuportable, presenten les seves obres—art pur!—com un dic que cal oposar als estralls del cinema professional—indústria vil!—I què són aquestes obres? La majoria, unes complicacions atabaladores de gent que desconeix la virtut de la simplicitat—filigranes injustificades, virtuosismes gratuïts, sobreimpressions petulants, cambra torta i altres excessos—, que ens transporten a l'època, no pas enyorada, del film d'avantguarda, poca-solta i transcendental, artístic i pre-

Del film de Gibert, «Sisif»

tosos, i que gasten uns fums completament desproporcionats als mitjans negligibles amb els quals s'expressen i als resultats insignificants que obtenen. I el primer que se'n acut és això: «Senyors, ens sembla que tots plegats n'esteu fent un gra massa!»

Al nostre entendre, la cambra petita no hauria d'agafar pretensions ni ultrapassar els límits de la diversió familiar. Ens sembla que fou creada pensant en això, i que les seves possibilitats limitadíssimes no l'autoritzen a anar més enllà del simple passatemps. Per a totes aquelles persones que creuen que *vacances sense Kodak són vacances perdudes*, i que es passen l'estiu fent fotografies, les quals, curiosament guardades a la cartera o en àlbums luxosos, fan les delícies dels amics i coneguts de l'hivern, per a totes aquelles persones, doncs, la cambra petita, Kodak animat, *vest-pocket* en moviment, ha constituït segurament una magnífica troballa, que ha vingut a procurar-los un plaer més gran que la simple fotografia inanimada. Per a és d'aquests bons estuejants el pas estret fou creat, i els força que ho deuen agrair als inventors. Quant als amants de complicar les coses, no els negarem que indiscutiblement la cambra petita, en mans de persones intel·ligents i més ambicioses que els membres de les colònies estivesques, pot esdevenir un aprenentatge elemental per a empreses de més envergadura, fins i tot per al professionalisme. Però no ens fem il·lusions. Amb el cel·loide estret només es poden obtenir unes nocions molt vagues, vaguíssimes, no de la confecció d'un guió, que això no hi ha cap aficionat que ho faci ni capaç de fer-ho, sinó de la presa de vistes i, sobretot, del muntatge. Ni més ni menys.

I bé: ací, d'aquesta ombra o fantasma de cinema, d'aquest gènere inferior, se n'ha fet una mística. Entorn del pas estret s'ha bastit una filosofia. No tenim res a dir contra les fotografies dels aficionats. Aquestes de vegades ens fan gràcia i tot. Però quan un d'aquests aficionats ens presenta alguna fotografia amb pretensions artístiques, quan vol fer *foto d'art*, ens posem a córrer sense contemplacions. Doncs bé: els nostres cineastes de pas estret pretenen convertir una simple diversió familiar en un art. És més, en un art independent que es basa a ell mateix, i que no tan sols no té res a veure amb el cinema professional, sinó que li és netament superior. Per a ells, cinema amateur és un equivalent d'art sublim. Les seves pretensions no tenen límit. No admietrien lliçons ni d'un Lubitsch. I un crític especialitzat s'ha atrevit a escriure sobre un film projectat en una sessió de concurs: *Aquesta pel·lícula no és d'amateur, és d'aficionat!* Els nostres amateurs,

tensió; o documentals ingenus sense bri de malícia; o films d'argument d'una innocència irritant, mal explicats i pitjor interpretats.

D'aquesta ombra o fantasma de cinema, d'aquest gènere inferior, encara, les pàgines de tota la premsa local en van plenes. Com que la Mútua ha condemnat les seccions de cinema dels diaris a abstinència d'anuncis, els diaris es vengen i no publiquen notes ofioses de les cases. L'espai que abans els dedicaven es destina ara al famós pas estret. I així veiem grans rotatius, que abans no sabien què era el cel·loide petit ni que al món fos, dedicar-li ara pàgines senceres. Les crítiques de les sessions de concursos ocupen en els diaris un espai que no s'atorga a un film de Borzage o de Duvioler. I, a tres columnes, es publiquen respostes a unes enquestes considerables, en les quals uns joves aficionats, atacats de patumeria precoç, fan frases sentencioses i es lliuren a una verboratada d'un transcendentalisme delirant. Tot això és irrespirable. Estem segurs que no hi ha cap altra ciutat, no tan sols a la Península sinó a tot el món, on la premsa diària doni tanta importància a un espai tan infim.

Per aquesta ombra o fantasma de cinema, per aquest gènere inferior, encara, una pila de gent s'entrededeva amb ferocitat canibalesca. Tenim dues associacions, la feina més important de les quals és barallar-se entre elles. Si l'una fa una Federació, l'altra no en vol saber res i li declara una guerra encesa. Si l'altra organitza un Concurs Internacional, l'una s'ho mira de retill i comença a intrigar de valent. Cada associació té els seus diaris amb els seus crítics corresponents, cadascun dels quals, en lloc de parlar de cinema amateur, es dedica a tirar pedres a la casa del davant, i a dir, entre línies, el nom del porc als estadants d'aquella. Els nostres amateurs, infantilment dividits, en lloc d'unirse fan política. Una políquetta de casinet de poble o de barriada...

I acabem: tots aquests concursos amb centenars de concursants, totes aquestes sessions públiques que tant fan parlar d'elles i que tanta gent atrauen, tot aquest rebombori descomunal damunt, tot aquest ferocitat de cafre, quins resultats han donat? Un Ferrer, un Gibert, un Roig, un Prats i algun altre, que han adquirit un cert sentit cinematogràfic i unes nocions tècniques rudimentàries, que segurament els permetrien d'exercir algun càrrec subaltern, molt subaltern, en un estudi professional. I cal confessar que per a aquest viatge no calien alforges. Senyors, ens sembla que tots plegats n'esteu fent un gra massa!

SEBASTIÀ GASCH

TIVOLI

Una pel·lícula encantadora

SHIRLEY TEMPLE-JAMES DUNN

OJOS CARINOSOS

Amb la més jove i més simpàtica de les :: estrelles ::

Dilluns, estrena

ACTUALIDADES RAMBLA de CATALUNA 57-Tel.11701

Continua de 3 tardes a 1 matnada SEIENT ÚNIC: 1 PESSETA

NOTICIARI FOX MUNDIAL

GRANADA

MERAVELLES NORTENYES

PERDONI ELS MEUS CADELLS

Divertida còmica en dues parts, amb SHIRLEY TEMPLE

AVUI EXIT

COLISEUM

Es un film Paramount

Cagney

UN NOU ÈXIT DEL

MARYLAND

EL TEATRE

PREMI IGLÉSIAS 1934

Millàs-Raurell, guanyador

Ja ha estat concedit el III Premi Ignasi Iglésias. Ha estat atorgat a Josep Millàs-Raurell per la seva obra en quatre actes *El món en què vivim*. Componien el jurat: J. Farran i Mayoral, president; Carles Capdevila, Albert Piera i Seris, Carles Riba i Francesc Trabal, secretari.

Ha estat finalista, en competició sostinguda, *Midas, rei de Frigia*, de Nicolau M. Rubió i Tudurí, a la qual ha seguit, fins a l'avantdarrera votació, *L'Huracà*, de Carme Montoriol. En les anteriors votacions havien estat eliminades, en el mateix ordre que les citem, *Un pas enllà*, de Modest Sabaté; *La Plaça de Sant Joan*, de Josep Maria de Sagarra; *Benaventurats els lladres*, d'Ignasi Agustí; *Victor Daura*, de Josep Navarro Costabella, i *Catalanisme*, de Joan Oliver.

A la primera votació, endemés d'aquestes, havien obtingut votació *La Muller de Don Joan*, de C. Fages de Climent; *L'amor inútil*, de Joan Trias i Fàbregas; *Cautxú*, de N. N., i *Les forces vives*, del malaguanyat Manuel Pugès, recentment traspasat.

Es ben difícil, en veritat, davant d'aquest determini, poder treure cap impressió ni formar cap judici amb referència a l'encert o el desencert que l'hagi inspirat, desconegudes com són per a ningú que no sigui els mateixos jurats totes les altres obres concurrents, però si alguna cosa hi ha fora de tot dubte, és el de la seva absoluta honestat i bona fe. Els noms d'aquests jurats—potser més d'un recusable per a algú en un concurs teatral, per tal com no és pas excessivament conegut per les seves aficions a l'art escènic—són ja per ells sols una garantia. Tot amb tot, però, coneixent com coneixem la tònica que informa la producció de l'autor al qual ha estat atorgat el premi, el que ens ha fet saber ell mateix sobre l'obra premiada, la personalitat de cada un dels jurats, resseguint la marxa de les votacions, en les quals s'han mantingut en un nivell constant Rubió i Tudurí amb el seu inèdit *Midas* i Carme Montoriol amb el seu ja conegut *Huracà*, l'oblit en què han estat tingudes obres que assoliren gran èxit de públic i la poca consideració que han meregut els autors més aplaudits, no ens ha de costar pas massa d'entendre que el criteri que ha orientat la votació ha estat molt més intel·lectualista que popularista, més filosòfic que sentimental, més amant de la literatura que de la teatralitat; en altres paraules, que el camí que ha volgut ésser marcat per aquesta concessió no és, ni molt menys, el d'afalagar els gustos del públic, admetent les seves flaqueïes i servint les seves preferències, sinó el d'alligornar-lo, el de reptar-lo i el d'educar-lo.

Tot això, és clar, són opinions un xic aventurades, com diem, desconexors com som tant de l'obra premiada com de les restants, encara que puguem comptar amb els elements de judici que acabem d'assenyalar.

De totes maneres, tampoc no es pot negar que el premi ha estat ben oportú per a Millàs-Raurell. Recentíssima l'acollida més aviat freda que càlida obtinguda per la seva *Fruita verda*, aquesta distinció ha d'haver-lo remuntat què sap-lo, i, com prou ens ho ha fet saber, l'ha compensat llargament de les amargors que una crítica no prou encomiàstica li va fer passar a propòsit d'aquella estrena.

Setanta-nou obres — dues retirades abans d'arribar el dia del fall, la de S. Juan Arbó i la de J. M. Comes i Roca — eren les obres presentades, de les quals seixanta-vuit eren inèdites. Xifra més aviat depriment que encoratjadora. Esgarrifa pensar l'abrandament i l'entusiasme que aquesta quantitat representa. Tants de benemèrits ciutadans escampats per la nostra terra aspirant a una distinció que els acreditarà com els millors escriptors teatrals de l'any, són alguna cosa que ens pot fer reflexionar; cada un d'aquests autors podem estar segurs que porta

en les seves obres un grapat d'idees originals, de sentiments profunds, de pensaments aridits, una potència dramàtica i una cultura literària de primer ordre, però — ai las! — completament negligibles. Fet i fet, però, no cal pas espantar-se'n massa; els que tenim una experiència més o menys extensa en aquest ram dels concursos de tota mena, acostumem a comptar amb un tant per cent prou elevat d'aportacions banals, anodines i simples, però la proporció en què es dona en el Premi Iglésias és alarmant de bo de

Millàs-Raurell, anys enrera

bo. Es que això és un país de somia-truites, de lirons i de toca-campanes?

Som liberals — o almenys ens tenim per tals — i creiem que cal obrir tantes portes com calgui perquè els camins de l'èxit siguin de lliure accés per a tothom; per a nosaltres la inèdit d'un autor no prejutja res envers la seva valor o la seva qualitat. Però caldria també que els inèdits tinguessin una mica més de contenció de la que tenen, es convencessin que no hi ha ningú que neixi armat de totes armes i que amb quatre idees rudimentàries no contrastades enllac i uns coneixements gramaticals i literaris inexistent no es pot fer teatre ni escriure una ratlla que tingui cara i ulls.

Però tornem a Millàs-Raurell i la seva obra. És a l'escenari que l'hem de jutjar. Si l'empresa Nicolau-Aluges vol complir les bases sota les quals li fou atorgada la subvenció de la Generalitat, ha d'estrenar aquesta temporada *El món en què vivim*. Després del que ha succeït amb *Fruita verda*, que ha estat prohibida per l'entitat propietària del Poliorama—l'Acadèmia de Ciències i Arts—en ús del seu dret de veto, reconegut en contracte, allegant que la considerava immoral, pot arriscar-se l'empresa a una desautorització d'aquest gènere, que hauria de fer-se extensiva al jurat del Premi, primer, i a la Generalitat, després?

Totes aquestes consideracions n'encoten moltes de noves que bé les haurem de deixar per a un altre dia. Quant al punt exacte de la moral, confessem sincerament que ens sembla que l'Acadèmia de Ciències s'ha deixat portar per no sabem quina obeccació. Per nosaltres, no és pas més ni menys moral *Fruita verda* que *La senyoreta Oest* o que *L'Huracà*, per no citar exemples més remots, o potser més, representats al mateix teatre; el llenguatge potser sí hi és més cur, però de cap manera per a justificar aquest determini, anacrònic i desproporcionat. Dit sigui això sense llevar res de la nostra crítica de l'obra, que no li era pas favorable ni molt menys.

JOAN CORTES

INTERMEDI

Els acadèmics les preferixen madures

Els que somien per al teatre català una atmosfera vibrant, un clima agitat, aquesta vegada estaran contents. Una obra ha estat prohibida per immoral... Al·leluia! Si la prohibició suscita unes quantes protestes, si promou una certa expectació al voltant de l'obra prohibida, tot això l'empresa i l'autor hauran d'agrair a l'Acadèmia de Ciències, que subítament s'ha sentit guardadora de la moral.

Vell afer el de l'art i la moral! Escatir les relacions existents entre els dos valors és un tema molt vell, un admirable tema d'estiu, que fou ja suficientment explotat durant aquell estiu de set anys que la dictadura decretà per al periodisme català.

No recordem si aleshores els controplicants es posaren d'acord. Possiblement que no. D'aquests terrenys polèmics cadascú en surt, generalment, amb el mateix bagatge amb què hi entra. Nosaltres, particularment, tenim sempre en compte aquell pensament que un famós polític estranger ha estampat en les seves memòries. És un error — diu —, creure que els arguments convenceran els contraris, quan en realitat no tindran sinó la virtut d'exasperar-los.

Estem convençuts per endavant que els lectors de MIRADOR saben distingir perfectament els terrenys propis de l'art i els de la moral, de la mateixa manera que els lectors del *Correo Catalán* deuen creure que l'art ve a ésser alguna cosa com l'estàtua del Sagrat Cor que ens han plantat al cim del Tibidabo.

En el cas de *Fruita verda*, els que no hagin vist l'obra potser que es preguntin si realment es tracta d'una comèdia immoral, donada la fulminant intervenció de la nostra Acadèmia de Ciències, que des d'aquesta data s'ha guanyat una prolongació del títol: alguns en diuen ja l'Acadèmia de Ciències Morals.

Immoral, *Fruita verda*? Ca! El seu tema, en el fons, és el de cinquanta mil comèdies. Una noia soltera amb un fill. La noia es passa un acte, el darrer, dubtant si ha o no ha d'avortar. Finalment, es decideix a llençar-se pel balcó al carrer, magnífic procediment avortiu, si no fos el petit inconvenient que de passada suprimeix la mare.

Nosaltres opinem que aquesta solució del suïcida havia de semblar magnífica als primers membres de l'Acadèmia de Ciències. Si fins i tot la comèdia sembla inspirada per qualsevol junta catequística! A *Fruita verda* li escurria meravellósament el subtítol *Els inconvenients de tenir fills fora del matrimoni*.

L'Acadèmia de Ciències, però, no opina així. Ella, que dona l'hora exacta, aquesta vegada ha marcat tres quarts de quinze. Nosaltres al Poliorama hi hem vist obres molt més immorals. Obres en les quals la immoralitat era quelcom normal, i no com en aquesta *Fruita verda*, on certs personatges tenien aires de monstre i als espectadors els inspiraven més repugnància que altra cosa.

Al Poliorama hi hem vist *La Presonera*, de Bourdet, autor que l'Acadèmia de Ciències hauria de trobar bon xic més immoral que el nostre Millàs-Raurell. L'art de Bourdet és com una càmera que registra minuciosament el documental de la vida moderna. Quan algú li ha fet retrets d'immoralitat, Bourdet ha pogut arronçar-se d'espalltes i dir que ell no tenia cap culpa que la societat actual fos com és.

Però Bourdet, és clar, té l'habilitat de presentar-nos els seus personatges d'una manera lleugera, una punta cínica, plens de vida i de normalitat. Veient certes obres de Bourdet, un Acadèmic de Ciències es faria un tip de riure i no se li acudiria ni per un moment pensar en la moral. En canvi, el nostre Millàs-Raurell és un ingenu com una casa i, en el transcurs de les seves comèdies, sembla que cada moment s'adreï al públic per a dir-li: «Que els en sembla, senyors, d'aquests personatges que retrato? S'han fixat bé quins immorals n'hi ha? Vostès no s'ho creuen que el món en què vivim fos tan podrit, eh?...»

Aquesta insistència arriba un moment que fa botar l'Acadèmia de Ciències. Si les Acadèmies s'expressessin amb claredat, la de Ciències hauria dit a l'autor de *Fruita verda*: «Home, senyor Millàs... Sigui tan immoral com vulgui, però no ho digui!» La qual cosa vindria a corroborar la dita d'un amic nostre, que els autors catalans es perden massa per enraonar i que les batalles teatrals cal guanyar-les a l'escenari i de cara al públic, i no davant del micròfon de la ràdio i a les columnes dels diaris.

Resultat que l'Acadèmia de Ciències ha donat la raó al senyor Millàs-Raurell, venint que l'obra era immoral. Nosaltres no ho creiem, per la raó senzillíssima que en la nostra vida no hem vist mai una comèdia immoral: només hem vist obres bones i obres dolentes.

Quedem que als Acadèmics de Ciències no els plauen les fruites verdes. Les preferixen madures... No ens hi fiquem. Fet i fet, si la prohibició de *Fruita verda* havia de provocar aquell interès de què parlàvem al començament d'aquest article, la considerariem benvinguda.

La llàstima és que, ben mirada, la mesura prohibitiva no té cap importància. No dimana de les autoritats governatives ni de les eclesiàstiques. És el propietari de la casa que *apercebeix* un estadat. De la mateixa manera que un altre propietari s'enfada perquè el carboner empra l'ascensor o bé la minyona del tercer pis embussa l'aiguera...

ANDREU A. ARTIS

Teatre és col·laboració

Entre els molts fets que criden l'atenció dins la nostra vida dramàtica o escènica, n'hi ha un que poques vegades ha estat denunciat públicament i que, no obstant, té un extraordinari valor simptomàtic. Tant en el teatre del segle passat com en el teatre contemporani, no trobem a penes col·laboracions. La quasi totalitat dels dramaturgs catalans han treballat solitariament, sense discussió, sense veritable diàleg, mentre en els altres dominis lingüístics la col·laboració és, si no la regla, un fet abundantíssim. Des de Pedro Muñoz-Seca que va de tronc amb Pedro Fernández, fins als tot just nats Navarro i Torrado, o als

a altres països de major responsabilitat un seguit de crítiques encaminades a assegurar-ne l'èxit. El cas d'un director que en encarregar-se de muntar i de dirigir una obra, procura, per poc que l'autor s'hi presti, esmenar el que considera equivocats, accentuar el que jutja feble, rebaixar el que suposa excessiu, no és gaire comú en els nostres escenaris. No cal dir que encara és menys comú la intervenció dels empresaris, no des del punt de vista dels interessos de l'art—que això ja no cal demanar-ho—, sinó des del punt de vista dels interessos de la taquilla... A primera vista, aqueixa mena d'inhibició pot semblar agradable i fins deliciosa; però, quan hi pensem una estona, us adoneu que no respon pas a una delicadesa o a una prudència dignes de lloança, sinó a la manca d'idees sobre el propi negoci o a una mena de fatalisme oriental que tampoc no és cap garantia de progrés.

Els autors — de banda, els genis que ho són perquè poseixen un lot de qualitats que ordinàriament es donen disperses en una colla d'individus—necessiten que la gent que els volta els obligui a repensar els problemes que han cregut resoltos dins llur comèdia o llur drama. Pot ocórrer que la reflexió els confirmi en llur punt de vista i que no obeixin pas les impulsions alienes; això, ni cal dir-ho, és el que ha de passar més sovint, perquè la personalitat té i cal que tingui resistències invencibles i, en cas contrari, els bons consellers són escassos. Però basta que entre cent suggeriments inútils, n'hi hagi una de bona, perquè un hom s'adoni de la utilitat — fins de la necessitat — d'aquests sedosos o filtres que funcionen a l'entorn de l'escena.

I la crítica? La crítica que es fa des dels nostres diaris no té, als efectes de l'èxit, cap influència salvadora, entre altres raons més difícils d'escatir i més repeloses de denunciar, perquè arriba a misses dites, quan ja ha ocorregut la decisiva confrontació de l'obra amb el públic.

CARLES SOLDEVILA

Les estrenes

Enric Casanovas, *Miss-Thery* (Principal Palace)

Si no és pas teatre de bo de bo — i bon tros se n'hi falta —, si no és pas d'una brillant execució literària — Déu n'hi dó del que n'és lluny —, si no hi ha caràcters, profunditat ni consistència en aquesta *Miss-Thery* que estrenà la passada setmana al Teatre Principal la companyia Vila-Davi, almenys — i no és pas qualitat gens negligible —, és una peripècia entretinguda, animada i interessant.

Per altra banda, ha estat aquesta i no altra la intenció del seu autor, el senyor Enric Casanovas, que no es pot pas negar que ha sortit amb la seva. Ha sabut crear una intriga constant, amb tots els trucs i recursos que són del cas — potser més primitius que originals i aguts — una intriga que manté suspensa prop de dues hores, sense cap interrupció, l'atenció de l'espectador, pendent d'un misteri — *Miss-Thery* — misteri; joc de mots disgraciats, vulgar i de mal gust — que ni en arribar a l'acabament de l'aventura li queda explicat gens ni mica. Prou, llavors, els personatges ens descobren els seus secrets, però les motivacions, les causes de tot el que els hem vist fer damunt les taules queden ocultes i sense explicació de cap mena.

I això és així perquè tota l'aventura es descabdella més en vistes a la desorientació i a la sorpresa de l'espectador que no prenent aquella com a real i, per tant, donant-li el gruix necessari, fent jugar els seus personatges el joc que els seria propi si no hi hagués entremig aquell interès principal per part de l'autor.

Es indubtable que si no fos el partit pres de mantenir aquella tensió d'intriga i d'interrogació en l'ànima del públic, els personatges que lluiten en escena es comportarien d'una manera molt diferent. Si amaguer llurs intencions i llur personalitat l'un envers l'altre, s'avenen, en un acord molt ben portat, evidentment, però excessivament irreal, a amagar-les també al públic que presència les seves batesses, dedicant-li tota la sorpresa del desenllaç.

De totes maneres, com diem, l'obra es descabdella sense llanguir un moment i, si més no, ens dessemba de tants transcendentalismes i cogitacions insubstancials com havem de suportar massa sovint, encara que no és pas aquest el camí que voldríem que prengués la nostra escena, ni molt menys.

No és envaint el terreny del cinema — amb la preocupació del qual ha estat muntada aquesta *Miss-Thery* — que s'ha de salvar el teatre. Les armes de l'un són massa diferents de les de l'altre, perquè la derrota no sigui fatal per al menys armat — el teatre —. Es recolzant-se en els elements que li són propis i insistint en ell que fa la seva condició inalienable — la paraula — que el teatre encara pot fer molt de bo.

L'obra és presentada amb força dignitat i tots els actors i actrius hi vesteixen amb gust i propietat sense excèdix — més enllà del que donen de si els seus respectius papers, i realitzen la seva comesa amb gran idoneïtat.

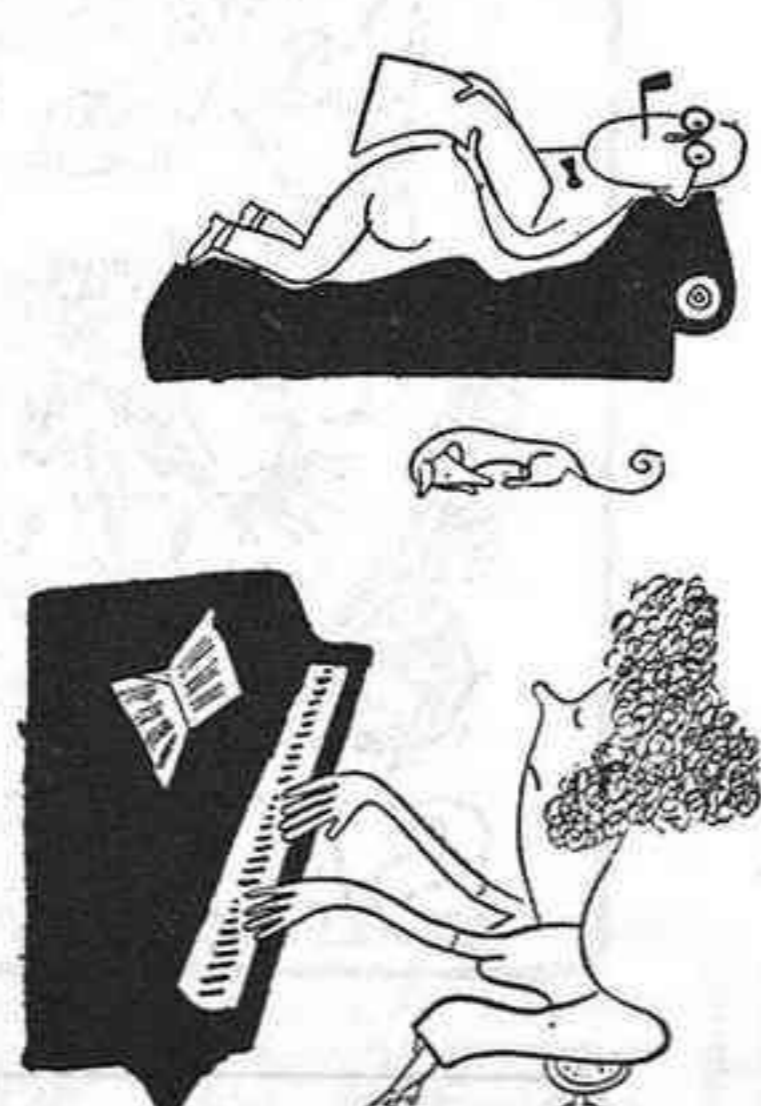
J. C. I V.

ESCOLA ALEMANYA

—Què, encara fas pals i ganxos?
—No, ja faig creus gammades.

(Ric et Rac, Paris)

Ella. — Saps que m'he assegurat la veu per deu mil corones?
Ell. — I què n'has fet dels diners?

(Der Simpl, Praga)

Importants reballes per ampliació SECCIO A MIDA

FITO

JAUME I, 41
Telèfon 41655

LES LLETRES

Bécquer a Toledo La renaixença al Rosselló

Bécquer, l'autor d'aquell *Volverán las oscuras golondrinas*, que quan jo era criatura semblava una mena d'himne sindical de les noies cursis, potser sí que és tan bo com ara diuen crítiques distingits. Reconec el meu poc embelliment a llegir, com en el llibre d'*Elocuencia y Moral* (text de lectura superior dels meus vuit anys), poetes castellans del segle XIX. Però l'atzar ha portat a les meves mans un llibret d'aquell poeta sevillà, un llibret en prosa que parla de certs temples de Toledo, poc ha reestampat.

Certament Bécquer es proposava en aquella obra d'ésser, en una peça, arqueòleg, historiador, filòsof de l'art i poeta. El resultat — diu el reestampador — és un «tesoro de la literatura que hoy se incorpora a ella». Jo em proposo de fer-ne una propaganda com a llibre d'entreteniment.

Heus ací el que li suggereixen, tot el que li suggereixen, els vestigis d'un circ romà: «Inútil fuera el querer hoy dar formas a los mil y mil pensamientos que asaltaron nuestra mente al contemplar los mudos despojos de esa civilización titánica que, después de haber sometido al mundo, dejó en cada uno de sus extremos las asombrosas huellas de su paso; eran tan rápidas las ideas, que se atropellaban entre sí en la imaginación como las leves olas de un mar que pica el viento; tan confusas, que deshaciéndose las unas en las otras, sin dar espacio a completarse, huían como esos vagos recuerdos de un sueño que no se puede coordinar; como esos fantasmas ligerísimos, fenómenos inexplicables de la inspiración que al querer materializarse pierden su hermosura, o se escapan como la mariposa que huye dejando entre las manos que la quieren detener el polvo de oro, con que sus alas se embellecen.» Es posible que això en 1857 semblés una sabonera brillant. Arqueològicament, també és bella aquesta sentència: «La arquitectura árabe parece la hija del sueño de un creyente, dormido, después de una batalla, a la sombra de una palmera.»

Històricament, hom pot escollir, a l'atzar, el següent paràgraf: «De la historia del pueblo judío en España, como de la del árabe, sólo nos restan los hechos más de relieve, y que en cierto modo tuvieron alguna influencia política; en cuanto al conocimiento de los detalles de su civilización, de sus adelantos, de su manera de ser en aquellos remotos siglos, a pesar de los estudios que posteriormente se han emprendido por personas diligentes y eruditas, nada o casi nada se ha adelantado.» Les cursives són imputables al present copista. Probablement Bécquer no era precisament un pensador, perquè diu en un altre indret: «El pensador... ama la soledad porque en su seno, y sentado al pie de los edificios que los simbolizan, resuelve los problemas históricos más oscuros.»

Però el secret de l'arqueologia, la filosofia de l'art i la història de Bécquer (tot autor, una hora o altra, es defineix) és en aquestes ratlles, on el copista torna a emprar, pel seu compte, la cursiva: «El poeta, a cuya invocación poderosa, como al acento de un conjuro mágico, palpitan en sus olvidadas tumbas el polvo de cien generaciones; cuya imaginación ardiente reconstruye sobre un roto sillar un edificio, y sobre el edificio con sus creencias y costumbres una edad remota; el poeta que ama el silencio para escuchar en él a su espíritu, que en voz baja y en un idioma extraño al resto de los hombres, le cuenta las historias peregrinas, las consejas maravillosas de sus padres; que ama la soledad para poblarla

con los hijos de su mente, y ver cruzar ante sus ojos, en una onda de colores y de luz, los monjes y los reyes, las damas y los pajes, los heraldos y los guerreros, pueda a su antojo, al recorrer el interior de esta fábrica, cuyos ámbitos están llenos de la sombra de los católicos príncipes, dar vida a esa era portentosa de valor y de fe, a la que éstos dieron el impulso marchando a su frente.» «Yo soy el poeta. El poeta

Bécquer

que no trae ni los pergaminos del historiador, ni el compás del arquitecto, que ignora aún el tecnicismo del uno y apenas sí, merced a las tradiciones que guarda en sus cantares, puede seguir al otro por entre las enmarañadas sendas de su abrumadora sabiduría.»

Toledo, trobo jo, sobta més en tres soles i determinades ratlles de *La Fuerza de la Sangre*, una novel·la de Cervantes, altrament mediocre.

Com a reestampa, hauria estat una mica més interessant la de la famosa comèdia escrita, en temps dels primers èxits d'Echegaray i la declamació (tota luxuriant de melodia, i acabant en un gorgolament rauc) de Rafael Calvo, per iniciativa probable de Josep Yxart. Començava dient:

*Ya se ve asomar el día
detrás de los torreones
y pasean los leones
entre néctar y ambrosía.*

L'obra, en la qual, deliberadament, no passava res — en absolut —, fou estrenada. Però la seva diferència capital amb l'obra alludida de Bécquer, fou que ningú no se'n va adonar fins a la meitat del segon acte.

JOSEP CARNER

III

Un moviment tan magnífic com és el de reintegrar a la literatura una llengua depauperada, reporta, en els esperits selectes propugnadors de la noble causa, vacil·lacions i defallències. A la Catalunya estricta les contrarietats eren superades per noves aportacions i el camí s'obria cada vegada a noves perspectives. Les baralles dels representants de les dues tendències, l'erudita i la popular, coincidien en una mateixa ambició: escriure i fer renèixer la llengua amb la qual pensaven i parlaven. L'ajuda del poble encoratjà la feina i fou un auguri del desentremament col·lectiu. L'ànima catalana es retrobà a mesura que la llengua escrita es revifava i, d'entremig de les ànsies literàries, la renaixença política assenyalà el camí de la redempció. Gràcies a aquesta nova activitat del moviment reintegratiu, els escriptors afinaren més l'ànima i el poble, dominat per l'instint, encoratjà amb la seva valerosa col·laboració l'obra dels literats. Així s'ha arribat, si no a la total, a la quasi total consciència en els destins de la pàtria. Aquest fet és importantíssim i cal remarcar-lo amb insistència, perquè allà on el sentiment nacional és afèblit, la renaixença literària no encalca, no desperta entusiasmes, no és corresposta pel poble que, en definitiva, és l'àrbitre del demà. Aquesta escala graduada de sensibilitat col·lectiva es constata admirablement a Catalunya. A la Catalunya estricta el moviment sembla assegurat definitivament; Mallorca, encara que molt re-assagada, segueix en algun caire; València, on el sentiment nacional és força afèblit, malgrat la col·laboració que sempre ha prestat a les coses de tots, des de bon començament ja s'inhibeix de les ambicions polítiques; al Rosselló, dominat per una altra cultura, el sentiment de reintegració nacional és tan feble que quasi podríem dir que no existeix. No obstant, els esperits selectes (vegi's MIRADOR, números 299 i 300) han maldat força, baldament la quasi totalitat hagi fet treballs exclusivament en el camp literari, per ressuscitar la llengua, feta primera per a la redempció. El poble, però, cada vegada més afrancesat, sense adonar-se'n, s'ha desentès del factor històric, i a mesura que l'absorció ha estat més intensa el català ha perdut estima. Adhuc alguns dels mateixos catalanistes rossellonesos usen habitualment la llengua francesa. Motius sentimentals, daltabaixos polítics, la gran guerra, tot ha contribuït a l'afèbliment del sentiment nacional a la regió catalana de França.

La vaga consciència dels primers precursors del moviment literari rossellonès és mutada en desig definitiu, per Monseñor Juli Carselade. Carselade, tot i no ésser català, s'identifica de seguida amb nosaltres. Ell, gascó, esdevé el representant autèntic de les nostres ànsies. Quan l'arquebisbe el consagra bisbe d'Elna (1), sent la transformació de la seva ànima; un nou esperit penetra en la seva intel·ligència i l'amor a la llengua catalana l'envaeix. Carselade, des d'aleshores, es consagra a la pàtria, a la pàtria gran, a la Catalunya de les nostres ambicions i que Maragall ha cantat amb aquells versos, aiguabarreig d'esperança i de melangia:

*Oh catalans que a l'altra mar sou junts,
alceu els ulls al mur que ara ens separa;
s'acosta el dia que serem tots uns.*

Monseñor Carselade trobà en la seva vocació religiosa el secret del seu amor a la nova pàtria. «Es Déu—deia—qui m'ha unit a vosaltres.» El restaurador de Sant Martí del Canigó sempre afirmà que aquella gràcia havia estat més forta que la naturalesa. En alguna ocasió s'havia manifestat més autènticament català que molts catalanistes d'ací. Aquestes seves paraules testimonien la consciència patriòtica del bisbe d'Elna: «El meu trosset de Catalunya, el que vosaltres dieu Catalunya francesa, i que jo dic, en sol mot, Catalunya, perquè l'ànima d'un poble és una i indivisible.» Paraules de patriota i de català nacional que havien d'enllaçar, encara més, en un sol desig tots els catalans de raça. Es de remarcar que molts dels catalans d'ací no tenien aquesta clara visió. Maria Castell i de Descatllar, en ocasió de l'aplec i Jocs Florals que van tenir lloc al monestir de Sant Martí del Canigó, va compondre una poesia en la qual hi ha aquests versos, on, lluny de remarcar la unitat de la raça, superior a tots els convencionalismes, assenyalava una diferenciació ben en pugna amb les paraules de Carselade:

Contempla com abraça els catalans d'Es-
[panya
als catalans de França amb franca germa-
[nor.

La intencionalitat de Carselade és realitzada. La llengua catalana senyoreja a les esglésies i l'oració neix espontàniament amb la llengua del poble. El moviment iniciat en les darreres dècades del segle XIX és, després, augmentat amb noves aportacions. Pau Berga, Josep Sebastià Pons, Carles Grandó i alguns d'altres van a la davantera del moviment literari rossellonès. En perfilar l'obra dels precursors (2), agermanen llurs produccions amb les dels poetes de la Catalunya estricta. Això fa que la llengua parlada al Rosselló, a través de llur obra, es depuri i segueixi la unitat lingüística patrocinada per l'Institut d'Estudis Catalans. Aquest avantatge és, però, i a causa de la poca ajuda que troba el moviment, contrarestat per la incomprensió del llenguatge d'aquests poetes. La regió catalana de França, com ja hem assenyalat abans, parla un català força influit del francès; per això, el noble intent de les noves promocions poètiques rosselloneses, si bé s'adiu a una consciència nacional, té l'inconvenient de fer parlar als poetes un llenguatge que no agrada al poble. Carles Grandó, que en 1919 era redactor en cap de la *Renaissance Catalane*, revista força remarcable en els annals del moviment rossellonès, és, entre els lírics cata-

lans de la regió pirenenca, el més influit del sentiment d'enyorança, forma romàntica cospada en la inspiració floral dels nostres poetes. En la poesia *Ma llengua*, Grandó ens descobreix tot el gran amor per l'idioma vernacle. La sinceritat que traspuja en tots els versos fa doblement emotiva aquesta composició, reflex fidel de l'ànima del poeta, el qual sembla haver-hi estergit amor i dolor. El cant sembla tal-

Msr. Juli Carselade

ment, com en els altres poetes primerencs, una justificació del seu ús:

*Es la que nos pares parlaven,
vaig mamar-la amb la llet materna
i ara és com un relicari
que em parla de ma juvenesa,
que em parla de la meua raça,
que em parla de la pàtria amada,
de la pàtria rossellonesa
tan catalana!*

En *Acolliment* escriu de la seva terra germana de la nostra. Grandó és el poeta de la veu de la raça i dels ideals de reconstrucció.

Josep Sebastià Pons, endut per aquest entusiasme, diu en el discurs de gràcies dels Jocs Florals de Barcelona (1922): «Més encara que els nostres poetes, els pagesos i mariners de l'Empordà, amb la condició natural de la raça, ens fan rememorar, ens presenten com un mirall el desdoblament de la nostra persona i ens tornen la sagrada presència del passat... De ben segur que no escriuríem en català si cada paraula no fos per nosaltres un glop de vida.» I després, amb una emoció nascuda de la germandat ideal d'un poble dissortat, exclama: «Hores benedites on sembla que els

avis dels avis respiren, ben callats, prop de nosaltres, amb el moviment del ritme; oh estimada i profunda companyia, retorn dels nostres morts, secret meravellós!» Anàlisi d'un retorn, esperit autèntic de renaixença, inspiració genuïnament catalana; heus ací la poesia de Josep Sebastià Pons. El llenguatge d'aquests poetes, malgrat llurs produccions responguin a un desig d'incorporació nacional, porta paraules castisses que són una aportació més a la nostra riquesa lingüística, recollides del cor de la terra i sabordesades com la fruita dels camps que els poetes canten seguint la trajectòria de la nostra lírica, fidels als motius d'inspiració autènticament catalans. Ells, com ací els poetes veritat, han comprès que no hi haurà mai veritable poesia sense emoció i ningú no podrà trobar aquest goig lluny de la llengua materna. Unicament l'idioma que es parla en la terra que el poeta canta, pot donar llum al paisatge i vida a les figures. Si el poeta s'allunya d'això, tot té un no sé què de convencional. Josep Sebastià Pons ha comprès el secret de la gràcia de l'expressió i ens dona en unes cançons senzilles, lleugeres, de vegades en un to de suau malenconia, l'olor de la terra rossellonesa, la visió del paisatge:

*Altius i solius, amb vostra barrera
s'aixequen austera,
guardau el misteri de l'hort en-*
[cantat
i ningú veurà si en l'hort amagat
riu la primavera (3).

Les terres de llengua catalana són afectades també pel problema nacional que nosaltres, per una sèrie de circumstàncies, hem circumscrit en una limitació geogràfica. El camí redemptor, els catalans de la Catalunya estricta vam iniciar-lo fa cent anys i la llengua ens ha menat cap a totes les ànsies i ens ha fet vèncer totes les defallències. Més enllà de la terra que som avetsats a anomenar catalana, el fet de la raça subsisteix i és una esperança. Mallorca, València, Rosselló, d'història i de llengua catalanes, han sentit amb més o menys intensitat l'ambició reintegrativa. Si el redreçament subsistís i s'accentués, es realitzaria la gran idea nostra de la unitat cultural. València i Mallorca han despertat a uns sentiments que van més enllà d'una renaixença literària. Rosselló ha de salvar encara la llengua, aquella llengua que, com diu el prologuista del llibre *El bon pedris* de Josep Sebastià Pons, «és semblant a una terrissa encara verge i demana més i més els piadosos artistes que l'han de rejevenir».

J. M. MIQUEL I VERGES

(1) La seu de Perpinyà abans era a Elna. El bisbe de Perpinyà encara es diu *episcopus Elnensis*.
(2) MIRADOR, números 299 i 309.
(3) Del llibre *Roses i Xiprers*.

Entreteniments «poètics»

A la revista literària *Transition*, un senyor que es diu Schwitters ha publicat aquest versos (d'alguna manera s'han d'anomenar):

Bem Bem
Bem Bem
Bem Bem
Bem Bem
Tilla loola loola loola
Tilla loola loola loola
Tilla loola loola loola
Tilla loola loola loola

Mal que mal, ens agradaven més els començos del dadaisme, quan Hugo Ball

—que moria en 1927, havent abjurat del dadaisme i de moltes coses més—recitava versos sense paraules, i de quina manera abillat! Havia ficat les cames dintre un cilindre de cartó blau que li arribava fins a la cintura; al coll, un collar, també de cartó, escarlat d'un cantó i daurat de l'altre; al cap, un barret de copa altíssim, de ratlles blanques i blaves. Com que no podia caminar, el portaven sobre l'estrada i allà començava a recitar lentament i solemnement:

*Gadzí beri bimba
glandridí laulí lonni cadori
gadama bin beri glassali
glandiri glassali tiffm i zimbrabim.*

Almenys, els dadaistes s'exposaven, perquè aquestes sessions solien acabar en tumulte i pluja de cadires a la tribuna.

Han arribat els nous figurins de la temporada

LLIBRERIA
Louis Bergé
Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

Kiosque Français
Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

Obra interessantíssima
VICENÇ BERNADES

Perspectives Econòmiques

El moment social a la República i a Catalunya
Pròleg de Carles Pi Sunyer

Preu: 5 pessetes

Administració i venda:

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIOS

PAPER DE FUMAR

SANT JORDI

FI-RESISTENT - MIG COMBUSTIBLE
ESTOIG: 10 CENTIMS

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions PROJECTOR

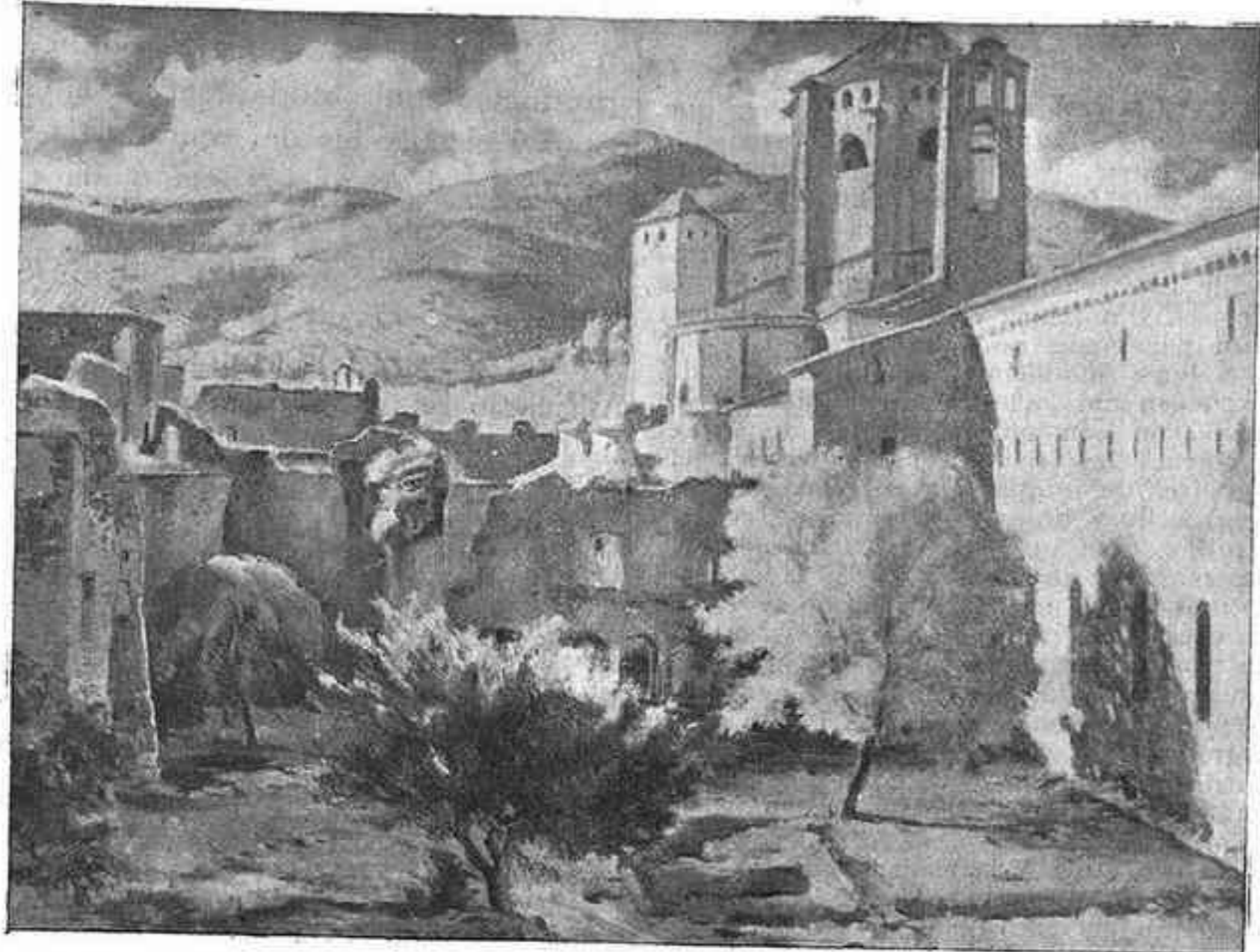
UN PINTOR VALENCIA

Oleguer Junyent

L'exposició de l'any 1935 d'Oleguer Junyent és un d'aquells conjunts de pintura que, si no fossin els precedents, seria prou per a dir del seu autor totes les lloances. Però passa que els desigs de prestar la màxima atenció al fet concret de l'esdeveniment es frustren davant el fet que aquest no representa més que l'exacte interès que desvetlla en les ocasions esmentades.

satisfet de veure com la seva obra ha re-
près la respiració després d'un accident que
podia haver-li costat la vida.

Tot i trobar en aquesta col·lecció ex-
posada molts dels arguments propicis per a
expressar-nos sense reserves, volem atorgar
la màxima atenció i dedicar els mots que
usurpem als olis per als dibuixos que amb
finalitat d'illustrador ha realitzat el fill del
cèlebre ninotaire català. Es aquí on Opisso
lluïx una ferma personalitat.

Oleguer Junyent — Poblet

Es cert que Oleguer Junyent és prou pin-
tor per a fer repetir tantes vegades com
calgui el qualificatiu de notable, però també
ho és que això ha de produir-se amb la
ponderació que recomana la temença de les
redundàncies.

L'expositor de la Sala Busquets ha reunit
amb una profusió extraordinària apunts i
dibuixos acolorits que realitza en un creuer
adriàtic, en els quals hi ha la proverbial
desimboltura de l'autor que transforma en
excel·lent categoria un gènere petit mitjan-
çant les seves dots de pintor.

Porten el pes de l'aplec una trentena de
teles entre nacionals i estrangeres. Es per-
fectament comprensible que el nostre gust
s'inclini sense reserves cap al paisatge cui-
nat a casa nostra, que és un
paisatge que es deixa dur a la
rela de Junyent amb l'esplen-
didesa pròpia de tots dos.

Junyent no afegeix res de
nou a la seva glòria amb l'ex-
posició de què parlem. No fa
més que aguantar el seu pres-
tigi i demostrar novament que
sosté com en el primer dia la
magnificència del seu art, prou
fort per a defensar-se de l'a-
nanerament i altres calamitats
que sobrevénen als febles al
cap d'un llarg temps de mili-
tar en els rengles artístics.

Eliseu Meifrèn

Una de les sales de les Ga-
leries Laietanes conté aquests
dies una exposició d'obres
d'Eliseu Meifrèn, que és un
altre dels artistes catalans que
produïxen, a través d'una llarga vida, sen-
se gota de cansanci.

Es una manera de veure un Meifrèn amb
les gales que presideïxen la seva llarga ac-
tuació com a pintor i de constatar l'excel-
lència d'aquest caient seu de pintor fluc-
tuant entre dues estacions pictòriques que
li donen gràcia i transcendència a dosis
iguals. Això, unit al seu mestratge i *savoir
faire*, el fan l'artista de les dualitats con-
venients per a sostenir el seu art en els
estadis d'avui dia. No s'adverteix res en
l'exposició que hagi d'ésser remarcada amb
preponderància. Només l'estabilització, que
és de prou envergadura per no significar
el més mínim desinterès.

Meifrèn va fent amb la il·lusió del que
ha abastat tots els ideals, i és en la con-
secuència on ha d'aconseguir, no la su-
peració, sinó el manteniment del calli de
la seva escola.

Alfred Opisso

L'exposició que Alfred Opisso ha inau-
gurat a les Galeries Syra és d'una indis-
cutible importància per al seu autor. No
pas per la qualitat elevada que pugui tenir,
sinó per les moltes que deixa entreveure
amb l'estroncament d'un imponderable que
en un moment féu tènem pel futur del jove
pintor. Opisso s'havia deixat vèncer per
un spleen considerable que el posava en
males condicions per a la pintura, tenint
el compte que això succeïa en un país com
el nostre.

Ara Opisso ja s'ha redreçat amb una
certa violència contra el decandiment i ha
infiltrat a les seves teles una salut rela-
tiva, però salut al cap i a la fi. Pot estar

A Catalunya, on els il·lustradors poden
comptar-se amb els dits d'una mà, convé
que surtin a la palestra temperaments com
el d'ell. Opisso, dedicant-li els màxims es-
forços, pot lamentar-se que el reduït mercat
barceloní no li permeti amb més amplitud
forjar-se les esperances econòmiques prò-
pies del cas. Sap reunir en un tema qual-
sevols imprescindibles necessitats de l'il-
lustrador.

Les poques obres que d'aquesta espècie
ha exposat ofereixen un testimoni molt fort
de la seva capacitat i fan pensar que un
amant de la paradoxa reclamaria insistent-
ment un editor perquè només treballés per
a ell, la qual cosa és, pràcticament, una
fantasia.

Alfred Opisso — Paisatge

Ignasi Genover

No tenim record de cap mena d'aquest
expositor que ha omplert una petita sala
de Can Parés. Sabem però que temps en-
rera havia ocupat altres galeries i havia
promogut l'interès de la crítica i dels ama-
teurs. Enfrontats així davant una vintena
de petites teles seves, hem d'admetre aquell
interès com una cosa naturalíssima.

Genover fa un paisatge curiós, al qual
no manca res per no ésser considerat com
a bo. Esperit resumidor que abasta en pe-
tites masses diversos aspectes principals del
model, els pasta amb un concepte molt am-
pli i en treu un resultat anti-sintètic contra
el que podria semblar.

Per això cal veure en les seves obres
una major ambició del que a primer cop
d'ull s'endevina. Genover no es complau a
determinar els pinyols i abandonar la resta
per a la imaginació, sinó que concreta i
equilibra i dona la sensació que tot ha
passat per les seves mans amb un desig
fonamental de no oblidar res.

Usa una qualitat pictòrica molt semblant
a l'esmail, si és que realment no ho és.
Això no sabem exactament a què és degut
i ens fa pensar que l'autor deu posseir
respecte a aquest fet una teoria que més
aviat el perjudica, ja que vulgues que no
la tela li queda emparentada amb realitza-
cions una mica desviades de les finalitats
de la pintura.

Es una llàstima, perquè amb l'idioma de
l'oli la seva personalitat lluiria molt més
i guanyaria matisos que ara es perden en
la superficial agradabilitat de la matèria
exposada.

ENRIC F. GUAL

Un cursat d'art decoratiu

El Foment de les Arts Decoratives ve
donant al seu local social un cursat dedicat
a decoradors i arquitectes en el qual són
tractats multitud de temes d'un alt interès
per als esmentats professionals.

Les lliçons, tot i que la majoria d'elles
són de caràcter tècnic, adquireixen una qual-
tat que les fa aptes adhuc per als ama-
teurs de l'art decoratiu.

En aquest aspecte cal remarcar la que
la darrera setmana pronuncià Jaume Marco
respecte a la proporció i funció de les ob-
tures, en la qual deixà sentades clàusules
d'una lògica perfecta i demostrà fins on
cal relligar el concepte decoratiu amb la
pura funció.

El notable esforç del nostre decorador
per tal de solidificar tots els elements in-
tegrants dels ensembles basant-los en llur
humanització, ha donat una prova més de
la seva excel·lència.

Un altre dia amb més espai resumirem
alguna de les seves idees sobre aquest afer,
en el qual tant haurien de fixar-se els con-
readors de l'art aplicat en general.

Llibres d'art

El llibre d'art, sinònim d'una accessibi-
lilitat limitada per raons econòmiques, es
troba en la nostra ciutat, actualment, amb
la presència d'unes edicions fàcilment ad-
quiribles.

Una sèrie de circumstàncies confabulades
ha produït aquesta mena de miracle, mit-
jançant el qual hom té documents inter-
essantíssims de temes artístics.

Aquelles mateixes circumstàncies fan que
els llibres esmentats no pertanyin a una
edició periòdica ni a una ruta editorial em-
presa per algú. Es un aplec de corrents i
tendències diverses que reuneix en un
brillant eclecticisme una gran sèrie de títols,
entre els quals hem d'esmentar la col·lecció
de dibuixos de Toulouse-Lautrec, l'anomena-
da *Junge Kunst* i una magnífica re-
copilació de dibuixos de Grosz que té la par-
ticularitat d'ésser un llibre la possessió del
qual a l'Alemanya actual deu valer almenys
el camp de concentració.

El retorn a l'assumpte

Es curiós aquest clam que es sent espo-
ràdicament arreu del món demanant el re-
torn a l'assumpte.

Es un cas d'inquietud amb un altre, com
el que anys enrera deixà la història inservi-
ble per a la pintura, i que ara, per llei de
reacció natural, torna a sortir a flot dispo-
sat a fer prevaler els seus antecedents im-
mortals. Seguint aquesta onada que hem
indicat, darrerament, Claude Roger-Marx ha
portat a cap una exposició de mestres
del XVIII i XIX, encaminada a demostrar als
amateurs les condicions superiors d'aquesta
espècie damunt de l'altra, o sigui la que
avui es practica amb caràcter de prevalent.

Georges Grappe ha pres en consideració
aquesta exposició i n'ha fet uns comentaris
molt bons, la deducció dels quals és la de
deixar per ara el retorn a l'assumpte i es-
perar la seva rehabilitació per mitjans pro-
pris, i no pas pels forçats que podrien deri-
var d'una campanya.

En efecte, cal tenir present que la sugge-
rència o simplement la preferència personal
no tenen cap facultat per a enjudiciar pejo-
rativament un gènere que si es cultiva és
per unes raons que tenen encara una inèrcia
revolucionària que no depassa de bon tros
en longitudat les èpoques en les quals l'as-
sumpte anorrea completament tot el que no
es subjectés a les seves doctrines.

Això, naturalment, no vol dir que tots els
casos que es registrin en pro d'aquest re-
sorgir requereixin el respecte que Claude
Roger-Marx no vol concedir als que, segons
ell, es dediquen al paisatge i al bodegós per
insuperables temences i per res més.

SI ES ELÉCTRIC
I PER AL VOSTRE AUTOMÒBIL
ho trobareu en les
millors condicions de
preu i qualitat, al
GARATGE ELÉCTRIC
CARRER MOIA, 618 (Antbau i Diagonal)

CARISERIA
FITO
MARCELONA
Importants rebai-
xes per ampliació
SECCIO A MIDA
JAUME I, 44
Telèfon 14655

Jacques Callot — Bohemis (primer full del fris)

Joan Borràs Casanova

Un pintor valencià...

Aquestes paraules fan pensar sovint en
un pintor impressionista, pròdig de colors,
que produïx paisatges de l'horta lluminosa
o figures típiques. Però la veritat és que
cada vegada hi ha més pintors valencians
que no segueixen aquest camí.

Un d'aquests és Joan Borràs Casanova,
que darrerament ha celebrat una exposició

recompensa de 250 pessetes: gran capital
amb el qual, tenint dinou anys, se'n va
anar a Madrid.

A l'ex-coronada villa va passar cinc anys,
que naturalment tingueren moltes hores ne-
gres, sobretot als començaments, perquè
Borràs Casanova hi va anar a la ventura,
sense recomanacions i sense amitats. No
obstant, va poder obrir-se camí com a re-
tratista. I ací cal parlar d'una
estada de tres mesos a Ovie-
do durant els quals pintà ca-
torze retrats, molts d'ells de
tamany natural: fecunditat ex-
plorable perquè Borràs Casa-
nova és un pintor fàcil — en-
cara que la seva pintura no
doni impressió de facilitat —
i també perquè és un gran tre-
ballador, per al qual la jor-
nada de vuit hores esdevé una
insignificància.

Per fi, el jove Borràs Casa-
nova — ara té vint-i-cinc anys —
va tornar a la seva terra. En
febrer de 1934 va fer una ex-
posició a la sala d'Acció d'Art
que fou literalment una reve-
lació per als valencians. Ara,
en gener de 1935, n'ha fet una
altra al mateix local, prova
d'aquella fecunditat, car ha ex-
posat trenta-dues obres com-
pletament noves.

Després d'haver vist aques-
tes exposicions es pot parlar
ja de la personalitat de Bor-
ràs Casanova.

Borràs Casanova podria ésser
definit dit que és un pri-
mitiu modern.

El Museu de València té una magnífica
col·lecció de primitius del país. Aquestes
taules comencen a suggerir el pintor
quan aquest era un aprenentat. D'aleshores
ençà, ha estudiat a fons aquests primitius
i ha fet una ampliació d'estudis — per dir-ho
així — amb els primitius del Museu del Prado.
Però Borràs Casanova no es limita a
copiar els primitius, tasca que fan admi-
rablement els falsificadors i que té un valor
artístic molt relatiu, encara que tingui un
valor tècnic gran.

Precisament Borràs Casanova és un ar-
tista — parlen les seves obres — que té la pre-
ocupació dels problemes del seu temps,
entre ells el problema social. La seva pri-
mera exposició era en certa manera una
manifestació proletària. La seva segona
exposició, sense perdre el mateix sentit en
moltes de les obres exposades, l'ha dissi-
mutat una mica o li ha donat altres deri-
vacions, com si l'artista s'adonés que, per
raons d'eficàcia, no cal ésser massa franc...

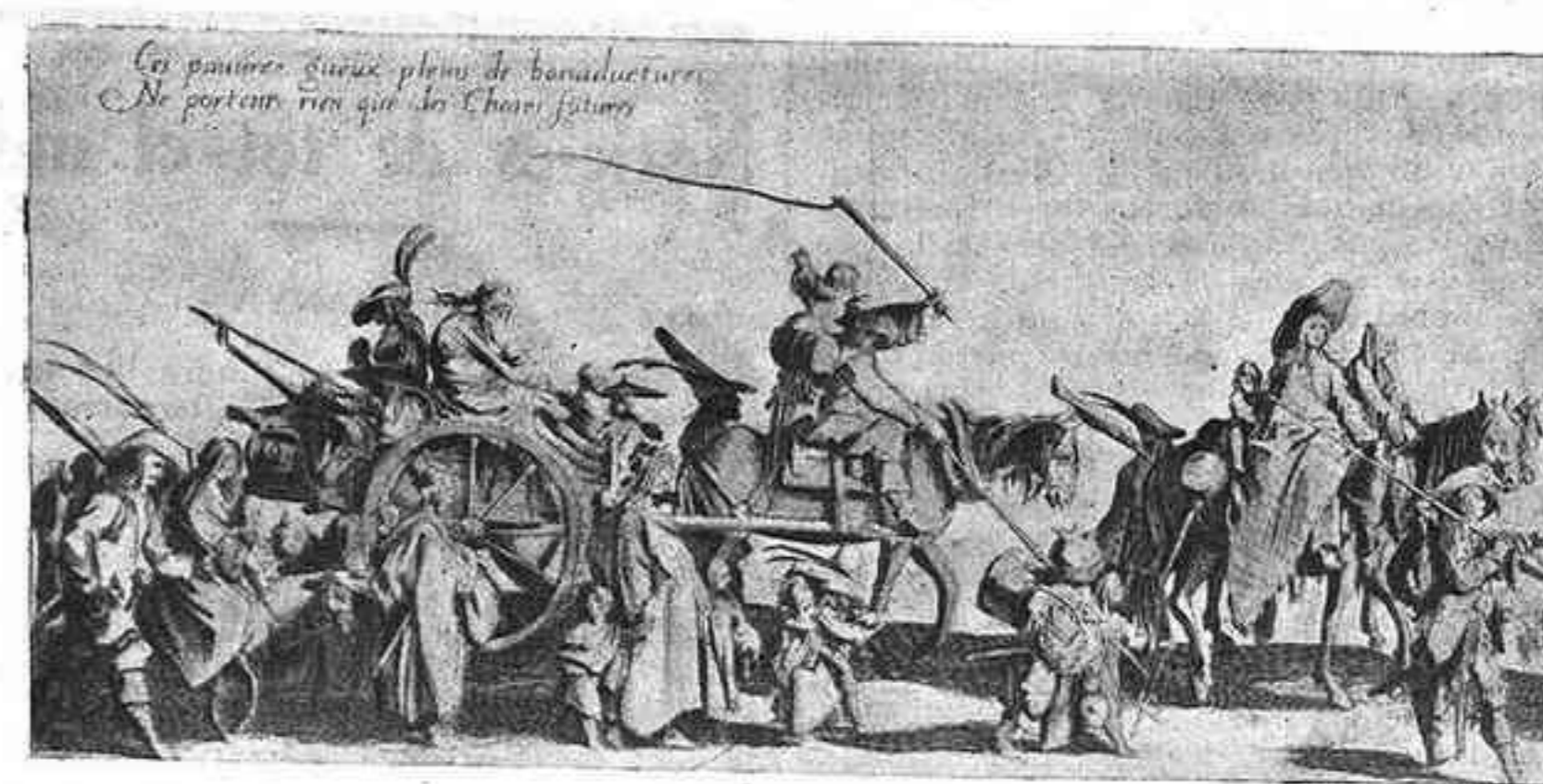
I bé: aquest primitivisme i aquest ac-
tualisme de Borràs Casanova, servits per
un remarcable coneixement de l'ofici, donen
un fruit saborós i fort que, en ésser exposat
a la ciutat de València, ha promogut in-
teres.

Ara, el pintor vol anar a Bilbao. Després,
pensa anar a Barcelona, viatge pel qual
té una gran il·lusió, perquè pensa que la
seva pintura ha de trobar-hi un medi es-
pecialment favorable. Després, voldria anar
a l'estranger...

Fins a on? Si Joan Borràs Casanova
segueix amb el ritme que ha dut, arri-
barà lluny.

ALMELA I VIVES

El gravador Jacques Callot

Jacques Callot — Bohemis (primer full del fris)

Dissabte passat, 16 de març, es complia
el tercer centenari de la mort de Jacques
Callot, i, malgrat l'afició contemporània a
celebrar centenaris, meitats i adhuc quarts
de centenaris, no hem vist pas que ningú
es recordés del gran gravador lorenes, mort
quan acabava de passar la quarantena (ha-
via nascut no se sap exactament en quin
dels 1500), deixant una abundant producció
de gravats: se li coneixen a prop d'un mil-
ler de planxes autèntiques (Cabinet d'Estam-
pes, París; col·leccions Imperial i Alber-
tina, Viena, etc.).

Callot és l'autor d'una obra vastíssima,
car tocà tots els temes, per encàrrec o per
gust. Fou ell qui alliberà el gravat de la
servitud de la pintura. Fins aleshores, en
efecte, el gravador només reproduïa obres
pictòriques; Callot gravà composicions ori-
ginals, amb un gran sentit de la composi-
ció, de la perspectiva i del clarobscur; un
ofici meravellós. Joachim Sandrart, deixeble
de Rubens, conta que Callot, en dues
cours, gravava la planxa, passava l'aigua
o tres hores, feia el dibuix, el calc sobre el
fort i tirava la làmina amb el tòrcul.
Entre les seves obres més conegudes, ci-

tem la *Fira de la Impruneta*, que meravella
els contemporanis de tant detall en tan poc
espai i meravella els moderns per la vasti-
tud de la composició; *Les grans misèries
de la guerra* i *Els suplicis*, protesta del lore-
nès que veu envait el seu territori i es nega
a gravar l'entrada triomfal de Lluís XIII
a la seva Nancy natal; *El setge de l'illa de
Ré*, *El setge de La Rochelle*, *El setge de
Breda*, *El fill pròdig*, i innumerables retrats,
genealogies, estampes piadoses, etc.

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària
per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 : BARCELONA

—Es més xerraire que una dona!
(Ric et Rac, París)

LA DARRERA PROCLAMA DE HITLER

Alemanya s'ha tret la careta

(Ve de la primera pàgina)

Ressoneja encara en les nostres oïdes les paraules pronunciades per Poincaré en 1924: «Si Alemanya té armes, no les tindrà en vagen».

Restava l'enigma polonès. Ahir el poble de Polònia festejava solemnement, en ocasió del seu sant, el mariscal Pilsudski, símbol de la unitat de la pàtria.

Ens trobarem, doncs, davant una Europa tota unita — Hongria tota sola compta ben poc —, decidida a rebutjar qualsevol ofensiva alemanya.

El Reichsführer ha anunciat al poble alemany, per mitjà d'una proclama, la llibertat que Alemanya ha reprès en matèria d'armaments.

Mai document polític no ha pres proporcions més hipòcrites que aquest d'elaboració nacional-socialista. Es parla de la Societat de les Nacions com d'una institució acollida amb favor pels governs de Berlín.

No disposem de l'espai que caldria per a remarcar les falsedats contingudes en el document hitlerian. Però no ens podem estar d'apuntar les referents a les responsabilitats de la guerra.

«La premeditació desecrada de la guerra, la violació delictuosa de Bèlgica, les matances de poblacions inermes, la destrucció vandàlica d'obres d'art, les crueltats refinades comeses sobre tots els fronts, l'enfonsament de vaixells, i després de la guerra l'enorme maniobra inflacionista duta a tal punt que ha reduït els bitllets de banc a paper mullat, feren un dany extraordinari al món: vetaquí en síntesi algunes poques accions d'aquella «civilitzada i progressiva» Alemanya que, malgrat tot, per la desencertada política de molts governs, ressorgirà més aviat del que molts es poden imaginar, amb la seva vella mentalitat, pronunciadament bàrbara, que la conduirà no solament a una guerra de revenja contra França, sinó a una nova temptativa de germanitzar violentament l'Europa entera.»

Això escrivim fa onze anys, quan ni es parlava de Hitler. I avui no n'hem de modificar res!

TIGGIS

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

EN LA JUNGLA INFERNAL DEL GRAN CHACO

Cap al quilòmetre 145, al cor de la selva

(Ve de la pàgina 2)

Tres hores i mitja més tard, som a les envistes d'Isla Poi; mitjana de ruta: quaranta quilòmetres a l'hora, una veritable performance pel Chaco.

Senzill fortí de frontera en 1932, encer-

un hospital per als ferits intransportables al Paraguai; una estació de T. S. F.; tallers de reparació per als mil dos-cents camions que rodien actualment pel Chaco; vastos corral de bestiar per al proveïment de les tropes; fleques; una vintena de pous...

El carrer principal, on hi ha tots els casinos, és una petita meravella d'urbanis-

Soldats paraguaians camí de la línia de foc

elat arran pels boscos i pels aiguamolls, d'on el seu nom d'Isla Poi, que s'anomena també Villa Militar, avui dia s'ha convertit en el post militar més important del Chaco i s'estén sobre desenes d'hectàrees perfectament desbrossades i assecades.

me militar, d'una netedat no exempta d'elegància. Algunes d'aquestes construccions són d'estil tropical i dels més encantadors. En aquest punt la palma pertoca sense dubte a la casa dels aviadors, més confortable que força hotels d'Asunción i millor adaptat al clima.

Pertot hi ha escampats refugis subterranis, car sembla que els avions bolivians tenen una predilecció marcada per als dos

quarters generals, Tres Cruces i Isla Poi. Com que volen sempre a més de dos mil metres, els estropiscis són mínims. L'aviació paraguaiana no pot gran cosa contra aquests raids. La velocitat dels Curtiss bolivians arriba a 280 quilòmetres per hora; els Potez paraguaians, un model ja antic, no passen del 200... Però no hi ha combats aèris, per dir-ho així, gairebé mai, i fins ara cap comboi de camions no ha estat destruït per les bombes dels aviadors enemics.

Es una sort per als paraguaians que llurs adversaris no puguin explotar aquest gran avantatge de material i es mantinguin a dos mil metres. En els destacaments del front, per les carreteres, podrien fer un mal enorme.

HOM ES MATA, PERÒ SENSE GUARDAR-SE RANCÚNIA

En les diferents seccions d'Isla Poi, que un oficial de l'Estat major em fa visitar abans de dinar, trobo nombrosos presoners bolivians. Són generalment petits i corpulents, de pell ennegrida pel sol dels alts planells. Treballen, sense excés, en l'edificació de nous casinos, d'allotjaments per a les tropes, d'hangars d'intendència, vigilats per un paraguaià no sempre armat o per un de llurs suboficials.

Entre paraguaians i bolivians, pobles de la mateixa llengua, no existeix cap odi de raça. Es maten perquè és la guerra, però no es volen mal. A la capital, els presoners bolivians, tot escambrant els carrers, fan broma amb els transeünts i a ningú no li passa pel cap d'insultar-los i menys encara d'amenagar-los.

Vinguéu la nit, i el cap del camp no veia tornar el grup. Inquiet, alarmà la guàrdia, el bosc fou voltat i escorcollat. Sorpresa: en una petita clariana, presoners i sentinella dormien plegats. Menys amullat que els altres, un bolivià havia agafat el fusell del sentinella i feia guàrdia...

AL COMANCHACO

L'Estat major o Comanchaco no és a Isla Poi mateix, sinó en un bosc vef. Dissimulats sota els arbres, molt espaiats, els diferents edificis i allotjaments dels oficials s'escapen així de l'aviació enemiga. Em presento i demano per veure el general Estigarribia, comandant en cap de les forces paraguaianes.

Precedit per un soldat del post de guàrdia, m'endinsó per un laberint de camins fresats a cops de matxet en la jungla més espessa, de múltiples giragonses. Abridat sota un quebratxo gegant, el P. C. del general en cap apareix a l'últim. Pels voltants, soldats ben armats fan una guàrdia discreta però eñcaç.

El coronel Garay passa a penes dels trenta; s'assembla curiosament a l'actor cinematogràfic Jean Murat. La seva acollida és la més amable del món.

— Us esperàvem, señor periodista — em diu d'antuvi —. Estem a la vostra disposició.

I afegeix amablement: — No tenim pas tan sovint la sort de rebre visites de periodistes!

Després em pregunta: — Què desitgeu fer al Chaco?

— Anar a la línia de foc.

— Pels fortins Toledo i Cabezón encara teniu cosa de dos-cents quilòmetres a fer, o sigui dos dies de camió en temps sec; pel costat del sud, la zona reconquistada és a quatre-cents quilòmetres. Les pistes d'aquesta regió, de totes maneres, no són pas famoses, perquè fa un any que no s'hi circula.

El coronel respon incansablement a les meves preguntes.

— Podria passar per la zona del sud? Podria passar igualment pel territori dels colons menonites? Quina és la situació al front i, en resum, quina llibertat d'acció em doneu?

— Llibertat sencera — respon el coronel Garay —; el Chaco us pertany, el nostre, senten. El front és molt tranquil; podeu visitar les regions del sud sense por. És clar que els bolivians no ens confien els projectes, però la seva darrera ofensiva els ha costat molta gent i és probable que esperaran una mica abans de tornar a atacar. El general Estigarribia ha donat l'ordre de posar a la vostra disposició un camió lleuger en el qual podreu circular. Un dels nostres oficials i alguns homes us acompanyaran.

— Quan puc marxar, coronel?

— Vós mateix. Demà matí, si voleu. La visita als menonites us interessarà molt. Pel que fa al general Estigarribia, segurament el trobareu a Tres Cruces i estarà content de rebre-us.

JEAN ALLOUCHERIE

(Seguirà)

(Copyright Opera Mundi)

LA MUSICA

Una opinió extravagant Goebels i Furtwängler

Florent Schmitt, compositor i musicògraf, perquè un conferenciant va demanar als grans diaris de París que dedicessin una pàgina setmanal a la música, va escriure a Le Temps:

«Pensó, al contrari, que la música, perquè torni a ésser preciosa, hauria d'ésser menys accessible. Pallida prostituta que, vestida de brocat o de parracs, s'ofereix a tots els transeünts qualssevol que siguin, rics o pobres, passin per on passin, de dalt de la torre de Jena, de les galeries Rochambeau a les cabines televisives, en els salons i els bordells, a l'oficina de recaptació (?) i a la sala del tribunal (?), ja no li paren sinó orelles distretes, englobant en una mateixa indiferència la bona i la dolenta, la bella i la bèstia. Massa música, en veritat. Fa temps que vaig reclamar una treva de clàssics: prou Beethoven, prou Schubert, prou Mendelssohn, durant deu anys (i, així mateix, prou Wagner durant vint). Començo a creure que seria un deure dels contemporanis, en interès general, que hi prenguessin una part activa. Al cap d'aquests quaranta anys, amb quina joia es tornaria a descobrir la música!»

L'autor de La Tragèdia de Salomé podria aplicar el mateix argument a la literatura, a la pintura, al cinema i, naturalment, a les seves pròpies obres.

Notícies de tot el món

ALEMANYA

El mes de juny pròxim tindrà lloc a Friburg-en-Brisgau un festival internacional en honor d'Anton Bruckner.

ANGLATERRA

La B. B. C. ha donat El Rei David d'Ho-negger, sota la direcció del Dr. Bohl. La mateixa emissora anglesa ha fet conèixer la versió original de l'Opéra de quat' sous de Brecht i Weill, i de la qual coneixem a Barcelona l'adaptació cinematogràfica.

—Szigeti obtingué un gran èxit interpretant amb l'Orquestra Filharmònica de Londres el Concert per a violí de Busoni.

ESTATS UNITS

El malestar entre Stokowski i l'Orquestra de Filadèlfia sembla ablanir. Un nou president deixa esperar que l'eminent director ben aviat pujarà de nou al pupitre.

—Otto Klemperer, que dirigeix actualment l'Orquestra de Filadèlfia, presenta als seus auditors la nova simfonia de Hindemith: Mathis el Pintor. Dintre de poques setmanes aquest eminent especialista de la música moderna dirigirà a Barcelona. Esperem que també a nosaltres ens farà sentir algunes de les obres contemporànies amb la interpretació de les quals ha guanyat la seva reputació mundial.

SUECIA

L'Associació de Concerts d'Estocolm ha presentat les novetats següents: Concert per a piano de Ravel, Música de Cambra n.º 4 de Hindemith i la Suite de les Tres Taronges de Prokofiev.

Goebels i Furtwängler

Llegim en un dels diaris més seriosos de Basilea, les Basler Nachrichten, la següent notícia que no manca d'interès i que sembla anunciar una nova fase en la política musical de l'Alemanya actual.

Segons el diari suís, el govern del Reich s'ha reconciliat oficialment amb el gran director d'orquestra Furtwängler, que havia, com els nostres lectors recordaran, caigut en desgràcia per haver-se solidaritzat amb

Clemens Krauss

Hindemith. Entre el famós kapellmeister i el no menys famós Dr. Goebels ha tingut lloc una entrevista, i Furtwängler ha donat una explicació satisfactòria (?) de la seva actitud envers Hindemith, cosa que ha fet possible la reconciliació. Des de feia temps, el general Goering s'interessava per a tornar a guanyar Furtwängler a l'Estat nacional-socialista i és sobretot a instigació seva que es comencen les negociacions entre ambdues parts. És per això que no li havia estat retirat el seu títol de conseller d'Estat i que hom s'havia acontentat de la seva paraula d'honor que no sortiria d'Alemanya.

Sembla que Furtwängler no tindrà escrupol de recomençar la seva activitat musical. Però on? Costa de creure que s'avingui a treballar al costat, o sota, del que ha esdevingut el seu successor, Clemens Krauss, de Viena, les qualitats artístiques i personals del qual no inspiren gran confiança.

IMPRESOS COSTA Nou de la Rambla, 45 BARCELONA

Un perill per a la potabilitat de les aigües del Llobregat i del Cardener

La Societat General d'Aigües de Barcelona i l'Empresa Concessionària d'Aigües Subterrànies del Riu Llobregat han adreçat a l'excellentíssim senyor governador general de Catalunya una extensa alegació amb motiu del continu i amenaçador augment de salinitat de les aigües del riu Llobregat, per l'abús que de les seves concessions cometem les empreses explotadores de sals potàssiques, abocant als rius Cardener i Llobregat, sense cap consideració a la llei ni a l'interès públic, els productes del buidament dels seus pous i els residus del rentat dels seus minerals, l'extracció dels quals cada dia augmenta.

Assenyalen en la dita alegació el perill que en un futur pròxim, per l'abús referit, pot portar-se a la salinificació de les aigües que es capten a la conca del Llobregat i que constitueixen la base del proveïment hídric de Barcelona i de nombrosos pobles limítrofs, creant un conflicte sense precedents, de dilatadíssima solució i d'inversió difícil de calcular, però que en la millor hipòtesi excediria molt de cent milions de pessetes.

Afegeixen les Companyies esmentades que davant tan tràgica eventualitat, i igual com feren en 1933 en exposició elevada al president de la Generalitat, senyor Francesc Macià, han cregut inexcusable adreçar-se a la primera autoritat de Catalunya sollicitant una enèrgica intervenció en aquest problema, ja que en la pràctica l'actuació de la Comissió Oficial encarregada de la vigilància de la salinitat dels rius no pot adoptar mesures d'eficàcia que siguin garantia per al futur, i s'ha de limitar a proposar la imposició d'algunes multes a les societats productores de sals potàssiques, malgrat la qual cosa les infraccions cada dia s'accentuen.

Com a solució a aquest greu problema, inquietant per a l'agricultura i la indústria, que pot causar tan profunda pertorbació a la ciutat de Barcelona i oferir al món l'espectacle insòlit d'un poble que no ha estat apte per preservar el patrimoni tan indispensable de l'aigua que beuen els seus habitants i fertilitza les seves terres, assenyalen el document, d'acord amb la Comissió inspectora de l'Estat, la construcció d'un canal collector que encarrili els residus dissolts de fabricació des de la zona minera fins a mar, el cost del qual és d'una xifra modestíssima en relació amb les possibles conseqüències que d'aquesta situació poden ocasionar-se.

I acaba el document esmentat suplicant al senyor governador general de Catalunya que per la imminència i la gravetat d'aquest problema vulgui pendre'l a les seves mans i imposi, d'acord amb l'esperit de la llei del Parlament català de 9 d'agost de 1934, a les empreses productores de sals potàssiques la limitació de les seves extraccions necessàries perquè la salinitat de les aigües del Llobregat no passi dels límits que la citada llei fixa; no permetent-se la iniciació de noves explotacions i gestionant del govern central la immediata execució de les obres del canal collector, imposant per a això la col·laboració econòmica de les empreses.

El document, d'excessiva extensió per a ésser reproduït íntegrament, constitueix, ultra una apel·lació vivíssima a l'autoritat davant un problema d'importància transcendental, una acusació concreta contra aquelles empreses, nacionals i estrangeres, que excedint-se de les seves concessions vulnereu obertament els drets aliens i traeixen l'hospitalitat que els atorga Catalunya.

MIRADOR Telef. 23118